

Varhaiskasvatuksen kuraattori lapsen hyvinvoinnin tukena

Mari Hietaranta-Määttä, Taru Oja, Marjo Sibakow, Petra Stenberg

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Varhaiskasvatuksen kuraattori lapsen hyvinvoinnin tukena

Mari Hietaranta-Määttä, Marjo
Sibakow, Taru Oja, Petra Stenberg

Sosionomi amk
Opinnäytetyö
04/2024

Mari Hietaranta- Määttä, Taru Oja, Marjo Sibakow, Petra Stenberg

Varhaiskasvatuksen kuraattori lapsen hyvinvoinnin tukena

Vuosi

2024

Sivumäärä

60

Tämän tutkimuspohjaisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka varhaiskasvatuksen kuraattori pystyy tukemaan lapsen hyvinvointia.

Työn tavoitteena oli tutkia haastattelulla ja kyselyillä, miten varhaiskasvatuksen henkilökunta ja huoltajat kokevat kuraattorin työskentelyn varhaiskasvatuksessa. Haastattelulla selvitimme kuraattorin näkökulmaa lasten hyvinvointiin ja keinoja hyvinvoinnin tukemiseen.

Opinnäytetyön tietoperustassa tarkasteltiin sosiaalipedagogiikkaa, lapsen hyvinvoinnin osatekijöitä ja lapsen sekä huoltajien hyvinvoinnin tukemista kuraattorityön keinoin.

Tietoperusta valittiin sillä perusteella, että saatiin mahdollisimman laaja teoreettinen tietoperusta lapsen ja huoltajien hyvinvoinnista. Tavoitteena oli myös saada mahdollisimman laaja kuva kuraattorin työstä.

Teoreettisen tietoperustan lisäksi opinnäytetyö koostui varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien kyselyiden tuloksista ja varhaiskasvatuksen kuraattorin haastattelusta.

Opinnäytetyön tutkimuksen menetelminä käytettiin laadullista tutkimusta, joka sisälsi kyselyitä ja haastattelun. Laadullisella tutkimuksella pystyttiin selvittämään kyselyihin vastanneiden ajatuksia varhaiskasvatuksen kuraattorin työstä.

Tutkimuksen perusteella voitiin tehdä se johtopäätös, että varhaiskasvatuksen kuraattorin työ koettiin tarpeelliseksi, lasten tuen tarve oli lisääntynyt viimeisen kolmen vuoden aikana ja varhaiskasvatuksen kuraattoreiden tarve oli selvästi kasvanut.

Tutkimus osoitti, että varhaiskasvatuksen kuraattori koettiin tarpeelliseksi sekä huoltajien että henkilöstön puolelta. Kuraattori koettiin varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvaksi, joka tuntee lapset ja huoltajat. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että kuraattorin palvelut koettiin matalan kynnyksen palveluina.

Mari Hietaranta- Määttä, Taru Oja, Marjo Sibakow, Petra Stenberg

Early Childhood Education Counsellor as Support for Child Well-being

Year 2024 Pages 60

The purpose of this research-based Bachelor's thesis was to determine how an early childhood education counsellor can support child well-being. The aim of the study was to investigate how early childhood education staff and guardians perceive the counsellor's work in early childhood education using interviews and surveys. Through interviews, the counsellor's perspective was explored on children's well-being and methods of supporting well-being.

The theoretical background of the thesis examined social pedagogy, components of child well-being, and supporting the well-being of children and guardians through the work of a counsellor. The theoretical background was chosen to provide as broad a theoretical basis as possible on the well-being of children and their guardians, as well as the work of a counsellor. In addition to the theoretical background, the thesis comprised the results of surveys of early childhood education staff and guardians, as well as an interview with an early childhood education counsellor.

Qualitative research methods, including surveys and interviews, were used in the thesis research. Through qualitative research, the thoughts of respondents regarding the work of an early childhood education counsellor could be explored.

Based on the research, it was concluded that the work of an early childhood education counsellor was considered necessary, as the need for support among children has increased over the past three years, and the need for early childhood education counsellors has clearly increased.

The research showed that the role of an early childhood education counsellor was perceived as necessary by both guardians and staff. The counsellor was seen as part of the early childhood education staff who knows the children and guardians. The research revealed that the services offered by the counsellor were perceived as easily accessible.

Keywords: early childhood education, counsellor, well-being, child

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	9
3	Sosiaalipedagoginen työote	10
4	Lapsen hyvinvointi	12
4.1	Ekologinen systeemiteoria	12
4.2	Hyvinvoinnin ulottuvuudet.....	13
4.3	Kiintymyssuhteet	13
4.4	Toiminnanohjaustaidot	15
5	Biologinen valpastumisjärjestelmän ja reaktiivisuus lapsella.....	16
6	Lapsen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa	17
6.1	Systeeminen lähestymistapa.....	17
6.2	Voimavara- ja ratkaisukeskeisyys	18
6.3	Lapsen resilienssi.....	19
6.4	Osallisuuden tukeminen	19
6.5	Positiivinen pedagogiikka	20
6.6	Tunnetaitojen vahvistaminen	22
7	Lapsen tukeminen kriisin aikana	24
7.1	Kehityskriisit varhaiskasvatusikäisellä lapsella.....	25
7.2	Elämäntilannekriisit	26
7.3	Trauma	27
8	Kuraattorin työ	28
9	Kuraattori varhaiskasvatuksessa.....	28
9.1	Vanhemmuuden tukeminen	29
9.2	Monialainen yhteistyö	30
9.3	Kaveritaitojen vahvistaminen	30
9.4	Tunnetaitojen tukeminen	32
10	Opinnäytetyön toteutus	33
10.1	Ensimmäinen aineistonkeruu	35
10.2	Toinen aineistonkeruu	35
10.3	Kolmas aineistonkeruu	35
11	Tulokset	36
11.1	Henkilökunnan kyselyn tulokset.....	36
11.2	Huoltajien kyselyiden tulokset	38
11.3	Kuraattorin haastattelun tulokset	39
12	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	40
13	Pohdinta	42

14	Lähteet	44
15	Liitteet.....	48

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aihe ”Varhaiskasvatuksen kuraattori lapsen hyvinvoinnin tukena” kertoo työhömmä liittyvästä tutkimusongelmasta kaiken oleellisen. Varhaiskasvatuksen kuraattoreita toimii tällä hetkellä muutamilla paikkakunnilla Suomessa. Suomen lainsäädäntö ei säädi kuraattorin työstä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatulusaki 540/2018 määrittää luvun 7, pykälässä 37§ näin: ”Päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta 35 §:ssä tarkoitettusta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus”. Pykälä tulee voimaan 1.1.2030.

Varhaiskasvatuksen kuraattorin työ on ennaltaehkäisevää työtä, mainitaan Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen nettisivuilla (Feld 2021). Kyselyissä kävi ilmi ennaltaehkäisevän työn vähentävän tuen tarvetta tulevaisuudessa sekä tuentarpeen lisääntyneen varhaiskasvatus ikäisten lasten keskuudessa. Frederik Douglasin sanoin: ” On helpompi rakentaa ehjiä lapsia, kuin korjata rikkinäisiä aikuisia”. Varhaiskasvatus kärsii henkilöstöpulasta mikä tuo arkeen omat haasteensa.

Varhaiskasvatusikäiset lapset kohtaavat elämässään erilaisia kehitykseen ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia. Näiden kohtaamiseen ja läpikäymiseen lapsi tarvitsee luotettavan aikuisen tukea (SPR, 2022). Opinnäytetyössämme tarkastelemme varhaiskasvatuksen kuraattorin antamaa tukea lapselle lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta. Työmme ulottuu myös huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tukemiseen heidän kasvatustehtävässään. Opinnäytetyömme tuo mahdollisimman näkyväksi varhaiskasvatuksen kuraattorin tarpeellisuutta osana varhaiskasvatuksen moniammatillista henkilöstöä. Rajaamme työn tarkastelun yleisesti lapsen hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin ja olemme tietoisesti jättäneet tarkastelun ulkopuolelle esimerkiksi moninaisuuden ulottuvuudet. Työmme koskettaa jokaista perhettä, jossa on varhaiskasvatusikäisiä lapsia riippumatta perheen sosiaalisesta asemasta tai etnisestä taustasta.

Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen opinnäytetyö. Se sisältää laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta (Kananen, 2012, 93). Tarkoituksena on selvittää miten eri ryhmät kokevat varhaiskasvatuksen kuraattorin työn tärkeyden ja mistä lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu. Tämän selvittämiseen sopii laadullinen tutkimus, jonka avulla voimme kysyä asiaa suoraan vastaajilta kyselyiden ja haastattelun muodossa (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 84).

Työmme sijoittuu aineistonkeruun osalta päiväkodeissa toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyömme alkaa yhteistyökumppanimme Kotkan kaupungin esittelyllä, ja tämän jälkeen tarkastelemme sosiaalipedagogiikkaa kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Näiden jälkeen käymme läpi lapsen hyvinvointia, sen rakentumista ja sen kokonaisvaltaista tukemista. Otamme tarkasteluun Erik Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian, hyvinvoinnin ulottuvuudet, kiintymyssuhdemallin ja toiminnanohjaustaidot lapsen hyvinvoinnin muodostumisessa. Käymme läpi mm. systeemistä lähestymistapaa, voimavara- ja ratkaisukesteistä toimintatapaa ja lapsen ja perheen resilienssiä. Tämän jälkeen lähdemme käymään läpi menetelmiä, joita kuraattori voi päiväkodissa toteuttaa lapsen ja perheen hyvinvointia tukiessaan. Näiden jälkeen lähdemme analysoimaan haastatteluista saatuja tuloksia. Pohdintaosuudessa tuomme esille näkemyksiämme aiheeseen liittyen ja pyrimme lisäksi tuomaan tulevaisuusajattelua mukaan.

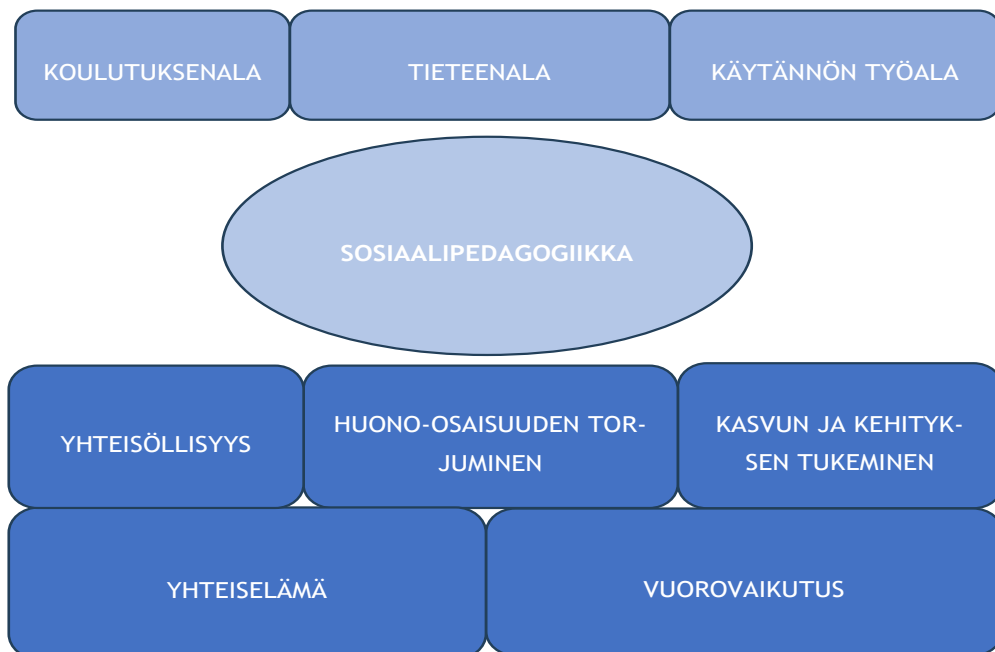
2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Kotka sijaitsee Kymenlaakson eteläosassa, Suomenlahden rannalla. Kotkassa on asukkaita arviolta 51000. Sote uudistuksen myötä Kotka kuuluu nykyään Kymenlaakson hyvinvointialueeseen. Varhaiskasvatuksen kuraattoreita on toiminut Kotkassa vuodesta 2019 alkaen. Tällä hetkellä Kotkassa toimii yksi varhaiskasvatuksen kuraattori, joka työskentelee tarvittaessa kaikissa Kotkan kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa, kaikkiaan 28 varhaiskasvatuksen yksikössä. Lisäksi Kotkassa toimiva kuraattori on alueen perhepäivähoitajien käytössä.

Opinnäytetyön kyselyitä varten valitsimme kolme päiväkotia ja yhteensä kuusi ryhmä. Päiväkodit ja ryhmät valikoituivat työhömme sen mukaisesti, missä kuraattorin tarvetta oli ilmennyt. Pihkoon yksiköstä työhömme valikoitui kolme ryhmää, Tavastilan yksiköstä kaksi ryhmää ja Otsokallion yksiköstä yksi ryhmä. Otsokallion ryhmässä on 21 lasta ja siellä työskentelee neljä työntekijää. Pihkoon päiväkodin kolmessa ryhmässä on yhteensä 42 lasta ja yhdeksän työntekijää. Tavastilan päiväkodin kahdessa ryhmässä on yhteensä 34 lasta ja kuusi työntekijää. Näissä ryhmissä varhaiskasvatuksen kuraattori on pitänyt lapsille kaveri- ja tunnetaitotuokioita sekä toteuttanut yksilökohtaista kuraattorityötä.

3 Sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagogiikka jaotellaan kolmiosaiseksi toimintajärjestelmäksi: koulutuksenalan, tieteenalan ja käytännön työalan kokonaisuudeksi (Nivala & Ryyänen 2019, 15). Kaikessa toiminnassa ja jaottelussa sosiaalipedagogiikassa painotetaan muun muassa vuorovaikutuksen, yhteiselämän, yhteisöllisyyden, kasvun ja kehityksen, huono-osaisuuden torjumisen ja yksilön auttamisen merkitystä. Kuviossa 1 kuvataan sosiaalipedagogiikan osa-alueet. Kasvun ja kehityksen osalta sosiaalipedagogiikassa on oleellista ymmärtää, että kasvu tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja kasvatuksella pyritään tukemaan kasvun prosessia. Sosiaalipedagogiikka on huono-osaisuuden kohtaamista ja sen ehkäisemistä, vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tukemista sekä sen tarkastelua sosiaalisen näkökulman kautta. Sosiaalipedagogista työtä voidaan tehdä monessa eri ympäristössä kuten päiväkodissa, koulussa, nuorisotiloissa, perhekodissa, vankilassa ja vammaisten palvelutaloissa. Työtä tehdään muun muassa pitkäaikaissairaiden, työttömien, kuntoutujien, maahanmuuttajien päihdeongelmaisten, ikäihmisten, koululaisten ja päiväkotikäisten kanssa. (Nivala & Ryyänen 2019, 16-18 & 25.)

Kuvio 1. Sosiaalipedagogiikan kuvaus

Sosiaalipedagoginen lähestymistapa korostaa lapsilähtöisyyttä, mikä tarkoittaa jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden huomioimista. Varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagoginen työote on vahvasti läsnä. Se näkyy päivittäin lasten ja heitä hoitavan henkilökunnan välillä. Kasvattajien tehtävänä on huomioida varhaiskasvatusikäiset lapset kokonaisvaltaisesti. Tämä tarkoittaa kaikesta perushoidosta vastaamista päiväkotipäivän aikana. (Nivala & Ryyänen 2019, 237.)

Varhaiskasvatus on hyvin keskeinen vaihe lapsen elämässä. Sen aikana luodaan perusta tulevalle kehitykselle ja oppimiselle. Sosiaalipedagogiikan avulla voidaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Sosiaalipedagoginen työote takaa sen, että lapsi kohdataan yksilötasolla, mutta myös yhteisön jäsenenä. Sen yksi tärkein puoli on vahvistaa lapsen itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja. Nämä toteutuvat rohkaisemalla lasta vuorovaikutukseen muiden lasten ja aikuisten kanssa. Lisäksi sosiaalipedagogiikassa korostetaan lapsen osallisuutta ja kuulemista päätöksenteossa. Sosiaalipedagogisessa lähestymistavassa pyritään edistämään lapsen itsemääräämisoikeutta ja vastuunottokykyä. Leikki, joka on lapsen luontainen tapa oppia, saa sosiaalipedagogiikassa suuren tilan. Leikki mahdollistaa lapsille tilaisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja, kuten vuorovaikutusta, empatiaa ja erimielisyyksien ratkaisua. (Nivala & Ryyänen 2019, 237-239.) Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksessa ei ole pelkästään pedagoginen lähestymistapa vaan myös eettinen sitoutuminen lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tällä tarkoitetaan, että varhaiskasvatus ei ole vain tiedon siirtämistä, vaan erityisesti ymmärrystä ja välittämistä. Sosiaalipedagoginen näkökulma luo vahvan perustan, joka mahdollistaa lapselle hyvät mahdollisuudet kasvaa tasapainoiseksi, empaattiseksi ja pärjääväksi yhteiskunnan jäseneksi. (Nivala & Ryyänen 2019, 237-239.)

Sosiaalipedagogiikka jaetaan kahden kehityslinjan mukaisesti: yleiseen eli yhteiskunnalliseen kasvatukseen painottuvaan linjaan ja erityiseen eli sosiaalisten ongelmien kohtaamiseen kasvatuksellisin keinoin. Yleisen kehityslinjan katsotaan koskevan kaikkia. Siihen kuuluu kaikkien ihmisten vastuu sosiaalisen kasvun tukemiseen. Edellistä suppeampi, erityinen linja, käsittää taas yksilöt, jotka tarvitsevat erilaisten erityistarpeiden takia tukea. Sosiaalipedagogista työtä tehdään kuuden peruseriaatteen mukaisesti. Näitä ovat dialoginen kohtaaminen, toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus, teorian ja käytännön yhteen kietoutuneisuus ja yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan kolmitasoisuus. (Nivala & Ryyänen 2019, 239.) Tarkastelemme työssämme erityisesti yksilön tukemista omassa kasvussaan, ja tässä erittäin tärkeänä ympäristönä toimii varhaiskasvatuksesta päiväkot.

4 Lapsen hyvinvointi

Hyvinvointi voidaan jakaa psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Hyvinvoinnin osa-alueet vaikuttavat kaikki toisiinsa. Lasten kanssa työskentelevän tulee hallita tämä kokonaisuus, jotta kasvattaja pystyy tukemaan lasta hänen kasvussaan ja kehityksessään. Lapsen kehitykseen vaikuttavat niin ympäristötekijät kuin myös geneettiset tekijät. On tärkeää ymmärtää näiden yhteisvaikutus. Geenien käyttäytymiseen vaikuttavat ympäristötekijät eli epigeneettiset tekijät. Aivojen ja mielen kehitys pohjautuu syntymästä lähtien siihen, miten ympäristö vaikuttaa geneettisesti ohjelmoituun keskushermoston kypsymiseen. Varhaisten ihmissuhteiden laadun merkitys on oleellisen tärkeää vauvan kehityksessä ja mielenterveyden laadun rakentumisessa, puhutaan kiintymyssuhteiden muodostumisesta. (Kumpulainen ym. 2016.)

Lapsen psyykkiseen kehitykseen vaikuttavat aivojen kypsyminen, fyysinen kehitys, perintötekijät ja vuorovaikutus ympäristön kanssa. Aivojen ja mielen kehitys on täysin yhteydessä siihen, miten ympäristöstä saadut kokemukset vaikuttavat keskushermoston kypsymiseen. Kehityksen osa-alueita ovat tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn, sosiaalisten ja kommunikaatio-taitojen, kognitiivisten kykyjen, moraalien ja seksuaalisuuden kehittyminen. Lapsuuden aikaiset elämäkokemukset, elintavat ja kasvuympäristö vaikuttavat pitkäkestoisesti ja mahdollisesti koko loppuelämän. (Kumpulainen ym. 2016.)

On tärkeää tiedostaa, miten lapsen ympärillä olevat ihmiset vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen, mutta myös miten yhteiskunnallisella tasolla pystytään vaikuttamaan näihin alueisiin. Varhaiskasvatuksessa työskentelevä toimii huoltajien tukena heidän kasvatustehtäväänsä ja tässä vaiheessa korostuu varhaiskasvatuksen kuraattorin rooli. Hän toimii sekä lasten, huoltajien että muiden varhaiskasvatuksen ammattilaisten tukena.

4.1 Ekologinen systeemiteoria

Varhaisista ihmissuhteista, ja niiden merkityksestä lapsen kehitykseen, on kuvattu Erik Bronfenbrennerin ekologisessa systeemiteoriassa (Kumpulainen ym. 2016). Bronfenbrennerin tulokinnan mukaan ekologiseen systeemiteoriaan kuuluu viisi systeemintasoa. Kaiken keskiössä on lapsi, joka on vuorovaikutuksessa eri systeemien kanssa. Lasta lähimpänä systeemintasona on mikrosysteemi ja tästä edelleen mesosysteemi, eksosysteemi, makrosysteemi ja kronosysteemi. Lapsi on joko suoraan tai välillisesti vuorovaikutuksessa eri systeemeissä kasvuympäristöjensä kanssa. Teorialle on tyypillistä, että se tarkastelee lapsen kehitystä hyvin kokonaisvaltaisesti. Kuinka erilaisten ympäristöjen vaikutus näkyy lapsen kehityksessä. (Väliaho, 2023.)

Mikrosysteemissä lapsi on itse vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli. Tähän systeemiin kuuluvat muun muassa koti, vanhemmat ja sisarukset. Seuraavaksi tuleva mesosysteemi on mikrosysteemien systeemi. Tähän systeemiin sijoittuvat muun muassa varhaiskasvatuksen tai koulun aloitus. Bronfenbrennerin mukaan tätä systeemintasoa kutsutaan ekologiseksi siirtymäksi, jossa lapsi aloittaa jonkin uuden vaiheen elämässään. Kolmantena oleva eksosysteemi on systeeminen systeemi. Eksosysteemissä on tyypillistä, että lapseen vaikutetaan välillisesti esimerkiksi lapsen vanhemman tekemän työn kautta. Tällä tarkoitetaan, että vanhemman työolot vaikuttavat vanhempaan ja tätä kautta vaikutus ulottuu myös lapseen. Neljäntenä tulevaan makrosysteemiin kuuluvat kulttuuri, elämäntapa ja sosioekonominen status. Viimeisessä eli uloimmassa kehässä sijaitsee kronosysteemi. Sillä tarkoitetaan ajan vaikutusta itse tapahtumiin. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat korona-aikana syntyneet lapset, sillä korona-ajalla voi olla hyvinkin merkittävä vaikutus lapsen sisempiin systeemintasoihin. (Väliaho, 2023.)

4.2 Hyvinvoinnin ulottuvuudet

Hyvinvointi on hyvin monimuotoinen ja se jaetaan sosiologi Erik Allardin mukaan kolmeen ulottuvuuteen: *having*, *loving* ja *being*. Myöhemmin vielä tuli mukaan *doing* ulottuvuus. Hän painotti, että hyvinvointi ei koostu pelkästä materiaalista vaan siihen kuuluu lukuisa määrä erilaisia tarpeita. Näitä tarpeita ovat muun muassa rakkaus ja tunnustus, riittävä elintaso, riittävä määrä erilaisia perustarpeita, merkitykselliset suhteet, muut sosiaaliset vuorovaikutussuhteet, ihmisenä oleminen ja harmonia muiden ihmisten ja ympäristön kanssa sekä merkityksellinen ja vastuullinen tekeminen. (Kivipelto & Saikkonen 2018, 60.) *Having* ulottuvuudella Allard viittaa aineellisiin resursseihin. *Loving* taas liittymiseen ja rakkauteen, mitkä ovat oleellisesti yhteydessä hyvinvoinnin tekijöihin. *Being* ulottuvuus liittyy itsensä toteuttamiseen. Allard painottaa näkemyksissään etenkin rakkauden ja itsensä toteuttamisen tärkeyttä hyvinvoinnin ymmärtämisessä, kuitenkin omaksuen myös hyvinvoinnille merkityksellisten tarpeiden tyydyttämisen näkökulman. (Saari, Taipale & Kainulainen 2013, 69-70.) Yhden hyvinvoinnin ulottuvuuden voimakas painottuminen vie muilta hyvinvoinnin ulottuvuuksilta huomiota. Tämän tiedostaminen on ensisijaisen tärkeää. (Kivipelto & Saikkonen 2018, 61.)

4.3 Kiintymyssuhteet

Eräs nykyisin ohittamaton tapa tarkastella varhaista vuorovaikutusta on brittiläisen John Bowlbyn luoma kiintymyssuhdeteoria. Kiintymyssuhdemalleja luotiin aluksi kolme: turvallinen, turvaton-välittelevä ja turvaton-ristiriitainen. (Kumpulainen, Aronen, Ebeling, Laukkanen, Marttunen, Puura & Sourander, 2016.) On erityisen tärkeää, että varhaiskasvattajalla on tietoa kiintymyssuhteista, miten erilaiset kiintymyssuhteet muodostuvat ja miten näihin voidaan vaikuttaa.

Turvallisen hoitosuhteen lähtökohtana on, että vauvan tarpeisiin vastataan. Vauvan tyyppillisin tapa ilmaista tarpeitaan on itku, mutta myöhemmin mukaan tulevat ääntelyt, eleet ja ilmeet. Kiintymyssuhteen tulisi olla vanhempiin vastavuoroinen. Silloin kun vauvan perusturvallisuus on huomioitu, hänellä on halu aktiivisesti tutkia ympäristöään ja myös halu oppia uusia taitoja. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila, 2021.) Vanhempien tehtävänä on fysiologisten tarpeiden lisäksi luoda edellytykset vauvan hyvälle psyykkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle (Kumpulainen ym. 2016).

Turvallinen kiintymyssuhde syntyy, kun lapsi elää ennakoitavassa maailmassa ja hän voi tuoda vuorovaikutukseen kaikenlaiset tunteet. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi voi heittäytyä luottavaisesti hoivaajansa varaan, kiintymyssysteemi aktivoituu verrattain harvoin, ja lapsi voi käyttää voimavarojaan maailmaan tutustumiseen ja oppimiseen. Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsen tulee selviytyä itse voimakkaista tunnekuohuistaan. Lapsi jää usein yksin tunteidensa kanssa. Lapsi oppii tukahduttamaan voimakkaita tunneilmaisuja ja seuraa valppaasti aikuisen reaktioita, jotta voisi vastata niihin tämän toivomalla tavalla. Lopputuloksena on "reipas" lapsi, joka ei kuormita vanhempiaan tunnemyrskyillä. Ristiriitaisessa kiintymyssuhdemallissa aikuinen on ollut tunnereaktioissaan intensiivinen, mutta ailahteleva ja epäjohtomukainen. Lapsen on vaikea saada yhteys aikuiseen. Lapsi saa toisinaan toivomansa vasteen, mutta ei voi olla varma, milloin toivottu vaste tulee ja mikä sen selittää. Vuorovaikutus on kielteistä ja negatiivista. Lapsen suhde aikuiseen muodostuu usein vihamielis-riippuvaiseksi. (Kumpulainen ym. 2016.)

Myöhemmin on havaittu, että pitkäkestoista kaltoinkohtelua tai hoidon laiminlyöntejä kokeneiden lasten käytös ei sovi mihinkään mainituista kiintymyssuhdemalleista. Luotiin neljäs kategoria, joka nimettiin organisoitumattomaksi kiintymyssuhteeksi. Sen on ajateltu syntyvän silloin, kun lapsi on yrittänyt turhaan soveltaa välttelevää tai ristiriitaista strategiaa ja käyttäytyy lopulta järjestäytymättömällä ja joskus suorastaan kaoottisella tavalla. Tässä mallissa lapset ovat valppaita, jähmettyneitä ja ahdistuneita. On myös sanottu, että tällaiset lapset yrittävät ilmaista useita, keskenään erilaisia tunteita samanaikaisesti. Aikuisen viestintä lapselle on hyvin ristiriitaista ja lapsen on mahdoton sitä lukea. Aikuisen ilmeet ja eleet voivat esimerkiksi kertoa täysin eri kieltä keskenään ja aikuisen käytös on täysin epäsensitiivistä. Hyvin usein tässä kiintymyssuhdemallissa lapsi on kokenut toistuvia traumoja, hoidon vakavia puutoksia ja laiminlyöntejä ja joskus suoranaista kaltoinkohtelua. (Kumpulainen ym. 2016.)

4.4 Toiminnanohjaustaidot

Toiminnanohjaustaitojen kehittyminen on erittäin tärkeää ja välttämätöntä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyn, tietojen ja taitojen oppimiselle. Toiminnanohjaus kehittyy aina vauvasta pitkälle varhaisaikuisuuteen asti. Toiminnanohjaukseen kuuluvat tarkkaavaisuuskyky, työmuisti, kyky inhiboida ja muuttaa toimintaa sekä päättelykyky. Niiden suotuisalla kehitymisellä on merkittävä osuus lapsen hyvinvoinnin kannalta. (Kumpulainen ym. 2016.) Muisti voidaan jakaa edellä mainittuun työmuistiin, lyhytkestoiseen eli sensoriseen muistiin ja pitkäkestoiseen eli implisiittiseen ja explisiittiseen muistiin. Implisiittinen muisti toimii jo heti lapsen syntymästä lähtien ja sinne voi tallentua mm. käyttäytymistä, havaintoja tai emotionaalisia kokemuksia. Niitä ei voida kuitenkaan tietoisesti muistaa ja implisiittinen muisti on tiedostamatonta. 1-2-vuoden iässä alkaa taas muodostumaan explisiittinen muisti eli tiedostettu muisti ja tästä taas edelleen kehittyy kahden vuoden iästä autobiografinen eli omaeläkerrallinen muisti eli tietoisuus itsestä ja ajasta muistamisen yhteydessä. Suurin osa ihmisistä pystyy muistamaan varhaislapsuudestaan vain joitain muistikuvia ja yleensä muistettaviin liittyy jokin voimakas tunnekokemus. Toiminnanohjaus ja pitkäkestoinen muisti kehittyvät läpi koko lapsuuden ja nuoruuden ajan ja nämä ovat välttämättömiä lapsen normaalille psyykkiselle kehitykselle. Toiminnanohjaus ja muisti kehittyvät vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja näiden kehityshaasteet voivat altistaa psyykkisille ongelmille. (Kumpulainen ym. 2016.)

5 Biologinen valpastumisjärjestelmän ja reaktiivisuus lapsella

Kaikki ihmiset reagoivat jollain tasolla erilaisiin ärsykemuutoksiin. Puhutaan biologisesta valpastumisjärjestelmästä, joka käynnistyy ympäristöstä tulevista erilaisista, odottamattomista, voimakkaista ja äkillisistä ärsykkeistä. Elimistössä koetaan stressireaktio, joka auttaa toimimaan reaktion aiheuttamassa tilanteessa. Stressireaktio aktivoi aivoja ja toimiikin tietynlaisena aivojen virkistäjänä. Ilman biologista valpastumisjärjestelmää ei voi tapahtua myöskään oppimista eli toisin sanoen lapsi tarvitsee oppiakseen myös stressiä ja siitä palautumista. Liian pitkään jatkunut stressi ja liian suuri kuormitus kuitenkin kääntyvät itseään vastaan ja aivot lähtevät väsymään. Tällöin lapsi ei ole vastaanottavaisia minkäänlaiselle tavoitteelliselle toiminnalle vaan ovat uupuneita, toimintakyvyttömiä ja lamaantuneita. (Sajaniemi, Suhonen, Nislin & Mäkelä 2019, 29-34.) Lapsen elimistö kokee ns. taistele, pakene, jähmety-tilan. Lapsen valpastumisjärjestelmä on synnynnäinen mutta kehittyvä ja reaktioita pystytäänkin kehityksen myötä säätelemään. Säätelemättöminä ne voivat vaikeuttaa mm. oppimista ja sosiaalisan kanssakäymistä. Vielä kehittyvän etuotsalohkon alueen takia lapsi voi olla hyvinkin reaktiivinen reagoimaan erilaisille asioille ja olla lähes poikkeuksetta taistele-pakene-tilassa. Lapsi voi olla impulsiivinen ja herkästi syttyvä. Tämä voi näkyä harkitsemattomana käytöksenä. Aivojen etuotsalohkojen kehittymättömyyden takia lapsi voi kokea sosiaaliset tilanteet aikuisia kuormittavampana ja tämä voi aiheuttaa lapselle ylimääräistä stressiä. (Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2018.) Lapsella ei ole keinoja löytää ulos ylivirittyneestä tilasta ilman tukea antavaa aikuista. Itsenäisen stressin säätely onnistuu lapsilla vasta, kun aivojen etuotsalohkojen alue on riittävän kehittynyt. (Sajaniemi ym. 2019, 36.)

Liika stressi ei ole kenellekään hyväksi, mutta on tutkittu, että etenkin lapsen aivojen kehitykseen se vaikuttaa merkittävästi. Silloin, kun lapsen biologinen valpastumisjärjestelmä joutuu aktivoitumaan toistuvasti ja hallitsemattomasti, puhutaan stressitilasta. Aivoista manteliumake on stressireaktion sytyttäjä, kun taas hippokampus ja etuotsalohko pyrkivät jarruttamaan stressireaktiota. (Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2018.)

Kaikilla ihmisillä on oma stressiherkkyytensä ja tämä pätee myös lasten kohdalla. Puhutaan osittain synnynnäisestä reagoitaitaipumuksesta mutta myös ympäristön muokkaamasta taipumuksesta. Lapsen taipumus reaktiivisuuteen lisääntyy jatkuvan stressivalpastumisen myötä. Reaktiivisuus on täysin yhteyksissä biologiseen valpastumisjärjestelmään ja sen kehittyneisyyteen. Vahvasti reaktiivinen lapsi on taipuvainen voimakkaaseen ja nopeaan valpastumiseen kun taas vaimeasti reagoiva lapsi syttyy hitaammin. Lapsi voi olla siis joko hitaasti tai nopeasti reagoiva ja hänen emotionaalinen reagoitaisävynsä voi olla joko kielteinen tai myönteinen. Kielteisen reagoititavan on todettu lisäävän ahdistuneisuutta ja aktivoivan stressijärjestelmää. Ympäristöllä on valtava merkitys siinä, miten lapsi oppii käyttämään biologista

valpastumisjärjestelmäänsä. Lapsi tarvitsee ympärilleen turvallista aikuista, joka tukee erilaisten tunteiden kanssa. (Sajaniemi ym. 2019, 50-51.)

Lapsen valpastumisjärjestelmä ja siinä esiintyvät häiriöt vaikuttavat merkittävästi lapsen tarkkaavaisuuteen. Jatkuvasti ylivirittyneen lapsen stressijärjestelmä pitää hänet jatkuvassa valmiustilassa. (Sajaniemi ym. 2019, 32.) Lapsi voi kokea aistiyliherkkyyttä eli voi kokea erilaisia aistiärsyksiä hyvinkin voimakkaasti. Tämä tarkoittaa voimakasta reagointi hajuihin ja koviin ääniin. Tällöin lapsi kuormittuu muita herkemmin ja näin ollen myös väsy muita nopeammin. Ymmärtävällä ympäristöllä on todella suuri merkitys. Epäsuotuisa ympäristö saa aikaan lapsen stressinsietokyvyn heikkenemisen ja tämä voi johtaa kehitys- ja oppimishäiriöihin. Muutoksia on todettavissa aivojen alueella, etenkin etuotsalohkon väsymisenä ja tällä taas on yhteys esimerkiksi tietoisesta tarkkaavaisuuden heikkenemiseen. Aivojen ylikuormittuminen aiheuttaa tarkkaavuuden häiriöitä, joka ei läheskään aina johdu siis synnynnäisestä aivojen toiminnan poikkeavuudesta. Tarkkaavuuden häiriöiden taas on todettu aiheuttavan käytöksen ja oppimisen ongelmia. Tarkkaavuuden ja ylivilkkauden häiriöistä puhutaan usein nimityksellä ADHD. (Sajaniemi ym. 2019, 53.)

6 Lapsen hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen kaikki ammattilaiset pystyvät omassa työssään tukemaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja onkin tärkeää, että kaikki ammattiryhmät tunnistavat ja tiedostavat oman vastuunsa. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää lasta ja tämän perhettä kohdatessa systeemistä, voimavara- ja ratkaisukeskeistä lähestymistapaa.

6.1 Systeeminen lähestymistapa

Tämä lähestymistapa on hyvin paljon samanlainen, mitä Erik Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria. Systeeminen toimintamalli perustuu syyseuraussuhteen ymmärtämiseen. Siinä lapsi ja perhe katsotaan kokonaisuudeksi, jotka vaikuttavat toinen toisiinsa. Toimintamalli perustuu kunnioittavaan, keskustelevaan ja ratkaisukeskeiseen vuorovaikutukseen. Tässä lähestymistavassa huomioidaan lapsen ja koko perheen kokemukset ja perhe nähdään kokonaisuutena. Systeemisessä toimintamallissa huomioidaan myös se, että eri ammattilaiset vaikuttavat toiminnallaan ja valinnoillaan lapsen ja perheen systeemiin. (THL 2022a.)

Lapsi- ja perhelähtöisessä työskentelyssä tarvitaan molemminpuolista luottamusta, tasa-arvoista vuorovaikutusta ja keskinäistä kunnioitusta. Perhelähtöisessä yhteistyössä sekä vanhempia että varhaiskasvatuksen ammattilaisia pidetään yhtä merkittävässä roolissa. Näin tunnistetaan perheen hyvinvoinnin yhteys lapsen myönteisen kasvuun. Vanhemmillä tulee olla

mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. On tärkeää keskittyä työskentelyssä perheen vahvuuksiin, kunnioittaa perheen arvoja ja erilaisuutta, tukea päätöksenteossa ja olla tasavertainen kasvattaja. (Pihlaja & Viitala 2018, 128.)

Lainsäädännöllisesti hallintolaki (434/2003) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014) muodostavat oikeudellisen perustan systeemille toimintamallille. Toimintatavassa on tärkeää moniammatillisen yhteistyön lisäksi lapsen perusoikeuksien ja osallisuuden turvaaminen. Lapsen oikeuksien toteutuminen varmistetaan mm. ihmissuhdeperusteisella ja kohtaavalla moniammatillisella yhteistyöllä, lapsen ja perheen kuulemisella ja moniammatillisen yhteistyön vahvistamisella. Käytännön työssä tämä näkyy erityisesti asiakassuhteeseen panostamisella. Perhe otetaan huomioon kokonaisuutena ja mukaan suunnitteluun. Varhaiskasvatuksessa korostuvat lapsen tuonti ja hakutilanteet mutta myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhteistyössä perheen kanssa. Luottamus on erityisen tärkeää, jotta perhe voi olla avoin ammattilaiselle. (THL 2022a.)

6.2 Voimavara- ja ratkaisukeskeisyys

Voimavaralähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen vahvuuksien korostamista ja perheen itsemääräämisen kunnioittamista. Voimavaralähtöiset menetelmät helpottavat perheen voimavarojen tunnistamista. (THL 2022b.) Voimavaralähtöisessä työskentelyssä on tärkeää työskennellä lapsen ja hänen perheensä ehdoilla, koska silloin heidän voi olla helpompi jäsentää kuormittavia asioita (THL 2022c).

Perheen voimavarat edistävät lapsen tervettä kasvua ja kehitystä, kun taas kuormittavat tekijät saattavat häiritä lapsen kehitystä. Perheet kokevat eri asiat voimavaroina tai kuormittavina tekijöinä ja tähän vaikuttaa vahvasti perheen sen hetkinen elämäntilanne. Jokaisen oma kokemus vaikuttaa siihen, miten voimavarat ja kuormittavat tekijät koetaan. Perinteisiä voimavaroja antavia tai kuormittavia tekijöitä ovat muun muassa terveys ja elämäntavat, parisuhde, vanhemmuus, perheen tukiverkosto, työllisyys, taloudellinen tilanne ja asuminen. (THL 2022b.)

Työntekijän on tärkeää kiinnittää huomiota omaan vuorovaikutukseensa. On tärkeää muistaa tasavertainen, luottamuksellinen ja avoin kohtaaminen asiakkaan kanssa. Erittäin tärkeää on muistaa dialogisuus keskusteluissa. Varhaiskasvatuksessa työskentelevän tehtävänä ei ole siirtää perheelle valmiita ratkaisuja, vaan on tuettava heidän omaa harkintaansa ja päätäntää. Huoltajia pyritään itse hahmottamaan mahdolliset muutosta vaativat asiat ja mitä ratkaisuja tai toimintoja muutos tarvitsee. Tätä sanotaan ratkaisukeskeisyydeksi. (THL 2022c.)

6.3 Lapsen resilienssi

Resilienssi rakentuu samoista suoja- ja riskitekijöistä, joista mielenterveys rakentuu. Sen avulla ihminen palautuu muun muassa haasteista ja vaikeista tilanteista. Voisi sanoa, että resilienssi on psyykkistä selviytymiskykyä. Hyvän resilienssin omaava ihminen pystyy joustamaan, selviytymään ja palautumaan haasteista elämässään. Resilienssi alkaa muodostua jo lapsuudessa ja siihen vaikuttaa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvuympäristö. Tässä korostuu huoltajan vastuu. Resilienssiä kehittäviä eri osa-alueita ovat muun muassa itseluottamus, keskittyminen, omien rajojen tunnistaminen, tunteiden hallinta ja säännölliset arjen rutiinit kuten uni, lepo, ravinto ja rauhoittuminen. (Mieli ry 2022a.)

Resilienssiä voidaan kehittää jokaisessa ikävaiheessa. Resilienssi kehittyy, kun ihmisellä on tunne omasta pystyvyydestä ja taito olla realistinen, mutta optimistinen omien tavoitteiden kanssa. Ihminen harjoittelee omien impulssien hallintaa, tunnistaa omat rajansa ja osaa tarvittaessa sanoa ”ei”. Resilienssi kehittyy, kun ihminen oppii säätelämään omia tunteitaan haastavissa tilanteissa ja ymmärtää syy-seuraussuhteen. Resilienssiin kuuluu myös empaattisuus ja se on sitkeyttä, myönteisyyttä ja tulevaisuudenuskoa. Ihmisen hyvä itsetuntemus vahvistaa resilienssiä. Sen avulla ihminen pystyy hahmottamaan omaa jaksamistaan ja näin säätelämään kuormittavia tekijäitä. (Mieli ry 2022a.) Näitä kaikkia edellä mainittuja taitoja harjoitellaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatustilain (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) velvoittavat tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, mutta myös erilaisten arjen taitojen harjoitteluun.

Perheen kannalta resilienssiä voi pohtia neljän eri ulottuvuuden kautta: fyysinen, psyykinen, emotionaalinen ja sosiaalinen resilienssi. Perheen resilienssi vaikuttaa vahvasti myös lapsen resilienssiin. Näitä osa-alueita voi tarkastella apukysymyksien kautta: Nukutteko tarpeeksi? Onko perheellänne säännöllinen ruokarytmi? Syöttekö ruokasuositusten mukaisesti? Miten liikutte? Harjoitteletko uusia taitoja yhdessä? Onko perheessänne kannustava ilmapiiri? Millaisia muistoja teillä on perheenä? Onko perheellänne läheisiä ystäviä? Millainen on perheen sosiaalinen verkosto? (Sydänliitto 2022.)

6.4 Osallisuuden tukeminen

Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa sitä, että lapsi saa olla osa ryhmää ja näin myös osa varhaiskasvatustyhteisöä. Hänellä tulee olla mahdollisuus ikätasoiseen vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa. Jo varhaiskasvatustilain (540/2018) lapsella on oltava mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin. Hänen tulee tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi sellaisenaan, kun hän on. Lapsen osallisuutta tulee tukea. Se vaatii henkilöstöltä paljon tietoista toimintaa, tukea ja opastamista. (Opetushallitus 2024.)

On tärkeää, että pienikin lapsi saa olla vuorovaikutuksessa ja osallinen toimintaa. Tällä tavoin lapselle opetetaan, että hänen mielipiteensä on tärkeä ja sillä on merkitystä. Lapsi oppii, että on sallittua ja oikein, että hänelläkin on oma tahtonsa. Takaamalla lapsen osallisuuden, aikuinen rohkaisee lasta kertomaan omista tunteistaan ja ajatuksistaan. Lapsen on myös tärkeää oppia sanomaan ”ei” silloin, kun joku asia ei tunnu hyvälle. Vuorovaikutuksen ja osallisuuden myötä lapsen itsetunto kehittyy. Lapsi oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja tuen tarpeitaan. Erittäin tärkeää lapsen kehitykselle on, että hän hyväksyy itsensä omana itsenään. (Kähkönen 2018.)

Varhaiskasvatuksessa henkilöstöllä on tärkeä rooli lapsen osallisuuden tukemisessa. Pieni lapsi tarvitsee tässä aikuisen apua ja tukea. Aikuinen tukee lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja tuo siihen mukaan elementtejä, niin sanotusti rikastaa toimintaa. Tärkeää on myös, että aikuinen havainnoi lapsen tapaa toimia, aikuinen tukee lasta ja sanoittaa lapselle tämän tunteita. Varhaiskasvatuksessa henkilöstö mahdollistaa lapselle tilan kehittyä omalla tahdillaan. Lasta ei esimerkiksi pakoteta yhteiseen leikkiin, vaan hän voi halutessaan leikkiä hetken myös itsekseen. Pieni lapsi ei kuitenkaan voi itse päättää kaikesta. Lapsen osallisuus ja osallistaminen tehdään ikätason mukaisesti. Lapsi tarvitsee arkeensa tietyt rutiinit ja niiden puute voi luoda turvattomuutta. Näitä rutiineja voi olla esimerkiksi päiväkotiin lähtö, nukkuminen, syöminen, peseytyminen ja ulkona käynti. Näiden rutiinien puitteissa lapsi voi kuitenkin päättää pienemmistä asioista. Lapsi voi esimerkiksi valita haluaako unikaveria kanssaan nukkumaan tai mikä kirja luetaan. (Kähkönen 2018.)

6.5 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka perustuu positiivisen psykologian tieteeseen. Positiivinen pedagogiikka nykymuodossaan on saanut alkunsa 2000-luvulla, Yhdysvalloissa, professori Martin Seligmanin luomana. Positiivisen pedagogiikan juuret tulevat kuitenkin pitkältä menneisyydestä. Aristoteles pohti jo antiikin Kreikan aikana samanlaisia kysymyksiä, joita nykyään tieteenharjoittajat tarkastelevat positiivisesta psykologiasta. Tämän lisäksi suurien uskontojen johtajat ja idän filosofit ovat käyttäneet positiivista psykologiaa ajatuksissaan. Perinteisestä psykologiasta positiivinen psykologia eroaa voimaperusteisen ja myönteisen painotuksen ansiosta. Positiivisen psykologian tutkimuksen ytimessä on kaikki se, mikä tekee ihmisestä onnellisen, hyvinvoivan ja menestyvän. (Leskisenoja 2019. 17; Leskisenoja 2017, 32.)

Päällimmäisenä tarkoituksena positiivisessa psykologiassa on niiden tekijöiden ymmärtäminen, jotka saavat yhteisöt ja ihmiset yksilöinä kukoistamaan ja kuinka luoda näiden asioiden vahvistamiseksi siltoja. Kukoistaminen tarkoittaa optimaalista tilaa, jossa sosiaalinen, psykologinen ja emotionaalinen hyvinvointi on parhaimmalla tasolla. Pahoinvoinnin poistaminen ei yksistään takaa hyvinvointia. Vaikka ihminen ei ole masentunut, hän ei ole automaattisesti

onnellinen. Positiivisen psykologian laajasta tutkimuskentästä löytyy välineet millä hyvinvointia pystytään parantamaan. Niiden avulla ihminen pystyy kukoistamaan eläen onnellista ja menestyksestä elämää. (Leskisenoja 2017, 33.)

Professori Martin Seligmanin hyvinvointiteoriassa konkretisoituu positiivinen pedagogiikka. Tätä kutsutaan PERMA- teoriaksi. Seligmanin mukaan hyvinvointi on moniulotteinen käsite, joka rakentuu viidestä elementistä: positive emotions, engagement, relationships, meaning ja accomplishment. (Leskisenoja 2017, 32.) Näiden viiden elementin ympärille voidaan kiteyttää suurin osa varhaiskasvatuksen erilaisista toimintatavoista ja niistä löytyy myös yhteyksiä opetushallituksen tekemään varhaiskasvatussuunnitelmaan. Positiivista pedagogiikkaa voidaan soveltaa varhaiskasvatuksessa PERMA-teorian avulla. (Leskisenoja 2019, 64-65.)

Myönteiset tunteet ovat ensimmäinen Perma- teorian elementti. Se sisältämiä myönteisiä tunteita ovat muun muassa kiitollisuus, ilo, toiveikkuus ja tyytyväisyys. Sillä on toimintakykyimme ja elämäämme perustavanlaatuinen positiivinen vaikutus. Myönteisen tunteet ovat hyvinvointimme kulmakivi ja sillä on huomattu olevan suotuisia seurauksia ihmissuhteisiin, koulumenestykseen ja käyttäytymiseen. Positiivinen ja myönteinen ilmapiiri lisää ihmisen hyvinvointia. (Leskisenoja 2017, 50.)

Sitoutuminen on toinen Perma-teorian elementti. Se on osa hyvinvointia. Sitä koetaan toimintaan uppoutumisen ja kiinnostuksen hetkellä ja se on myös yhteydessä flow'n käsitteeseen. Ihminen kadottaa usein flown-tilassa ajan- ja paikantajuntansa, eikä silloin ole tietoinen omista tunteistaan. Toiminnan päättymisen jälkeen ihminen voi kokea toiminnan olleen erittäin nautinnollista ja palkitsevaa. (Leskisenoja 2017, 51.)

Ihmissuhteet ovat kolmas Perma- teorian elementti. Cristopher Petersin tiivistä ihmissuhteiden perusajatuksen kolmeen sanaan: other people matter! Yksi hyvinvoinnin edellytyksistä on sosiaalisen tuen lisäksi arvostetuksi, rakastetuksi ja huolehdituksi tuleminen. Toisten ihmisten merkitys on huomattava mielipahan ja vastoinkäymisen hetkellä. Oman hyvinvoinnin tehokkaaseen kohottamiseen toimii parhaiten ystävällisyys toisia kohtaan. Tutkimuksissa on havaittu, että onnelliselle ihmiselle ominaista on poikkeuksellinen taito hoitaa ihmissuhteita. On haastavaa saavuttaa onnellisuus ilman tyydyttäviä ihmissuhteita. (Leskisenoja 2017, 52.)

Merkityksellisyys on neljäs Perma- teorian elementti. Se määritellään sitoutumisena toimintoihin, joilla pyritään palvelemaan itseänsä suurempaa ja mitä suurempaa, sen suuremman merkityksen elämä saa. Merkityksellisyys ja tarkoitus ovat käsitteinä hyvin lähellä toisiaan. Ihmiselle mission tai vision antavat tarkoituksen. Metaforisesti voimme ajatella sitä kompassina. Se määrittää suunnan elämälle ohjaten valintojen ja päätösten tekemisessä.

Merkityksellisyys elämässä taas liittyy siihen, kuinka ihminen ymmärtää itseänsä ympäröivän maailman sekä tunnistaa mitä hän yrittää elämässään saavuttaa. (Leskisenoja 2017, 53.)

Saavuttaminen on viides Perma- teorian elementti. Sillä viitataan menestymiseen, voittamiseen ja hyviin suorituksiin. Ei ole kyse yksinomaan menestymisestä lyhyellä tähtämellä vaan optimistisen suhtautumistavan kehittymisellä. Se luo tavoitteiden saavuttamiseksi toiveikkuutta ja sinnikkyyttä voittoa tulevaisuudessa kohdattavia vastoinkäymisiä. Saavuttaminen on merkityksellinen sekä itsenäinen hyvinvoinnin tekijä Seligmanin mukaan. Onnistuminen, suoriutuminen ja menestyminen ovat arvokkaita sekä tavoiteltavia asioita, joko sellaisenaan tai ilman. Ne ovat vahvasti yhteydessä toisiin hyvinvoinnin elementteihin. (Leskisenoja 2017, 54.)

6.6 Tunnetaitojen vahvistaminen

Tunnetaidot ovat tunne-elämän pysyvyyttä ja pätevyyttä. Rose-Krasnor esitti vuonna 1997 hierarkkisen mallin sosiomentaalinen kompetenssi. Rose-Krasnorin näkemyksen mukaan tunne-elämän kokonaisuus koostuu useista eri osa-alueista. Tunteita on mahdollista luokitella eri perustein. Sen vuoksi monesti puhutaankin tunneperheistä, mikä tarkoittaa keskenään samankaltaisia tunteita, kuten esimerkiksi surua, pettymystä ja mielihapaa. Monet tutkijat nimeävät surun, ilon, pelon, inhon, hämmästyksen ja vihan perustunteiksi. Kuviossa 2 kuvataan tutkijoiden kuvaamat perustunteet. Nämä ovat tunteita, mitkä tunnustetaan eri kulttuureissa. Kulttuurieroja on tunteiden näyttämässä. (Kiviluote 2019, 22.)

Kuvio 2. Perustunteet, mitkä tunnetaan eri kulttuureissa.

Tunteet ovat reaktio mikä syntyy kohtaamalla tai ajatteleamalla jotakin tiettyä asiaa, henkilöä tai paikkaa. Tunteet viestittävät ihmiselle heidän tarpeistaan. Tunteiden tehtävä on valmistaa kehomme toimintaa: esimerkiksi vihantunteessa ihminen puolustautuu, pelontunteessa pakenee ja suru auttaa luopumisessa. Tunteet vaikuttavat ihmisen havaitsemis- ja

ajattelutoimintoihin. Ihminen käyttää tunteitaan päätöksien tekemisessä sekä ongelmien ratkaisemisessa. Mielen ja ajattelun lisäksi tunteet ovat myös kehollinen kokemus. Tunteet ovat läsnä ihmisen jokapäiväisessä elämässä. (Lapsuus.ouka, 2024.)

Tunnetaidot koostuvat kyvystä tunnistaa tunne, sietää tunne, tunteen ilmaisemisesta, tunteen purkamisesta ja käsittelystä. Lapselle on vielä vaikeaa tunnistaa tunne, ilmaista se ja säädellä tunnetta, näiden kehittymättömyys näkyy siinä, kuinka lapsi tulee toisten kanssa toimeen, ristiriitatilanteissa sekä leikissä. Lapsella tunne voi olla ylitsevuotava, koska lapsella ei ole vielä taitoa itsensä ilmaisemiseen eikä kykyä asettua toisen asemaan. Tunteiden tunnistamiseen tarvitaan tunne-kehoyhteyttä, koska tunteet sijaitsevat kehossamme. Kytäkseen tunteiden tunnistamiseen, tarvitaan kyky tunnesanojen ymmärtämiseen sekä kykyä yhdistää se tunneaistimukseen. Tutkimukset osoittavat tunteiden nimeämisen auttavan tunnekuohun ja mielen rauhoittamiseen. Tunnetaidoista vaikeinta on tunteiden sietäminen myös aikuisilla. (Lapsuus.ouka, 2024)

Tutkimukset osoittavat tunnetaitojen opettamisen varhaislapsuudesta alkaen hyödylliseksi. Turvallinen, sekä ennakoitava arki on tärkeätä lapselle, sillä se luo pohjan tasapainoisen tunne-elämän kehitykselle. Aikuisen tehtävänä on auttaa lasta stressin ja vireystilan säätelyssä, valmistaa lasta tuleviin muutoksiin ja luoda rutiinit arkeen. Nämä ovat lapsella edellytykset tunnetaitojen monipuoliseen oppimiseen. Lapsi oppii erilaisia tapoja tunteiden ilmaiseamiseen tarkkailemalla ympäristöään ja sen toimintamalleja. Näiden lisäksi tv-ohjelmat ja kirjoja katseleminen auttavat tunnekasvatuksessa. Pulmatilanteiden ratkaisua lapsi oppii erilaisista ristiriitatilanteista. Tunnesäätelykeinoja on mahdollista opetella tutun aikuisen kanssa. (Pöyhönen & Livingston 2020. 27; Kiviluote 2019, 22.)

Viimevuosina on tutkittu runsaasti tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksissa on havaittu hyvien tunnetaitojen olevan yhteydessä suotuisaan kehitykseen, sekä hyvinvointiin. Hyvät tunnetaidot omaava lapsi tunnistaa omat ja toisten tunteet, kykenee omien tunteidensa voimakkuuden säätelyyn, sekä kykenee hallitsemaan omaa käyttäytymistään. Lapsi ymmärtää toisten tunteet sekä tarpeet ja kykenee sovittamaan oman toimintansa muiden toimintaan. Hyvien tunnetaitojen avulla lapsi pystyy tarkastelemaan toimintaansa sekä kantamaan vastuun omista valinnoistaan. Tunnetaitojen kehittyessä lapsen itsetuntemus paranee. Tämä auttaa myönteisen minäkuvan ja itsetunnon rakentumisessa. Hyvät tunnetaidot auttavat lasta oppimisessa ja opinnoissa menestymisessä sekä luovat ja ylläpitävät läheisiä ja terveitä ihmissuhteita. Näillä taidoilla on myönteinen ja kokonaisvaltainen vaikutus lapsen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. (Pöyhönen & Livingston 2020, 27-28.)

7 Lapsen tukeminen kriisin aikana

Varhaiskasvatuksen kuraattori toimii lapsen tukena erilaisissa kriiseissä. Kuraattori toimii myös tärkeänä tukena lapsen huoltajille ja päiväkodin henkilöstölle, heidän tukiessaan kriisin läpikäyvää lasta. Kriisit jaotellaan usein kehitys- ja elämäntilannekriiseihin sekä traumaattisiin kriiseihin. Kehitys- ja elämäntilannekriisit ovat elämäntilanteeseen liittyviä kriisejä. Traumaattinen kriisi on taas aiheutunut jostain voimakkaasta, tunnepitoisesta ja negatiivisesta elämäntapahtumasta. (Mieli ry 2022b.)

Ihmiset reagoivat tilanteisiin eri tavalla. Joillekin jokin asia voi aiheuttaa suurenkin elämäntilannekriisin, kun taas toinen selviää saman asian käsittelyssä vähemmällä. (Mieli ry 2022b.) Tähän vaikuttaa suuresti ihmisen elämäkokemus, temperamentti, sosiaalinen tukiverkosto ja saatu tuki kriisin aikana (Mieli ry 2022d). Esimerkkejä erilaisista elämäntilannekriiseistä ovat muun muassa vanhempien avioero, läheisen ihmisen tai lemmikkieläimen kuolema, koulukiusaaminen ja perheväkivalta (Mieli ry 2022c).

Kriisi voi aiheuttaa monenlaisia tunteita kuten perusturvallisuuden tunteen heikkenemisen. Kriisissä oleva voi olla ahdistunut, masentunut, ärtynyt ja kärsiä unettomuudesta ja fyysisestä kivusta. (Mieli ry 2022b.) Kriisissä oleva tuntee usein epäuskoa ja hänestä voi tuntua, kuin aika hidastuisi ja etenkin kriisin alussa tulee tunne, että tästä ei selviä (Mieli ry 2022c). On tärkeää, että lapsi kokee arjen jatkumisen kriisitilanteesta huolimatta. Kotona on tärkeää keskustella tapahtuneesta. Aikuisella on tärkeä rooli olla läsnä ja tukea lasta häneen kriisitilanteessaan. (MLL 2022.) Aina lapsi ei kuitenkaan löydä sanoja tunteilleen, ja tässä hän tarvitsee aikuisen apua. Lapsi voi ajoittain unohtaa surun, mutta etenkin hiljaisina hetkinä suru usein tulee uudestaan mieleen. Usein lapsi purkaa pahaa oloaan erilaisten leikkien kautta ja näihin voi kuulua erilaiset onnettomuusleikit ja kuolemat. Aikuisen vastuulla on varmistaa, että leikille tulisi lohduttava ratkaisu. Aikuisen tehtäviin kuuluu myös tarpeen vaatiessa keskustella lapsen kanssa kuolemasta ja väkivallasta. (THL 2022, Lastensuojelun käsikirja.)

Lapsi reagoi kriisiin ikätasoisesti ja kehitystasonsa mukaan. Pieni lapsi reagoi itse kriisin sijasta enemmän ympärillä olevien aikuisten reaktioihin. Pieni lapsi myös täydentää tapahtumia oman mielikuvituksen avulla. Kriisi näkyy usein lapsen käytöksessä. Lapsi voi ikään kuin taantua ja alkaa käyttäytymään ikäistään nuoremman tavoin, lapsi voi muuttua aggressiiviseksi tai alkaa ripustautumaan vanhempiinsa. Kriisissä oleva lapsi saattaa myös vetäytyä omiin oloihinsa ja passivoitua. Koettu kriisi vaikuttaa usein myös lapsen keskittymiskykyyn ja ruokahuonon. (SPR 2022.)

Aivan pienten lasten kohdalla on erityisen tärkeää, että aikuinen pysyy lähellä ja antaa turvaa. Pieni lapsi tarvitsee läheisyyttä, hellyyttä ja runsaasti halauksia. Aikuisen tehtävänä on

pysyä rauhallisena. Säännöllinen ruokailu- ja unirytmii ovat tärkeitä. Leikki-ikäinenkin lapsi tarvitsee edellä mainittuja asioita. Säännöllisten elämäntapojen lisäksi on tärkeää jatkaa harastuksia ja muuta sosiaalista toimintaa kriisistä huolimatta. Leikki-ikäisille on tyypillistä, että he täydentävät tapahtunutta mielikuvituksellaan ja käsittelevät tapahtunutta leikissä. Aikuisen on hyvä seurata ja tarvittaessa ohjata leikin kulkua. Aikuinen voi ikätasoisesti keskustella tapahtuneesta, jos lapsi tätä haluaa. (SPR 2022.)

Traumainformoitu työote koostuu kokemuksesta ymmärtää vaikeita sekä traumatisoivia tilanteita ja suhtautumisesta niihin myötätuntoisesti ja inhimillisesti sekä ihmisen kunnioittamisesta. Traumainformoitu on ympäristönä sosiaalisesti, fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen. Luottamus, valinnanvapaus, yhteistyö ja turvallisuus ovat avain asemassa traumainformoidussa työotteessa. Traumatisoituminen voi lisätä ihmisen fyysistä ja psyykkistä sairastumista voi ihminen traumatisoitua helposti uudelleen käsitellessään traumaa. Lapsen tapa reagoida on erilainen kuin aikuisella. Lapsen tunnetilat vaihtelevat nopeastikin, se on tärkeässä osassa toipumista. Lapselle voi olla tärkeitä päästä päättämään asioista, siksi on tärkeitä ottaa lapsi mukaan päätöstehtäviin arkisissa asioissa ikä- ja kehitystaso huomioiden, aikuisen tehtävä kuitenkin päättää edelleen suurissa asioissa. luku 5, lasten ja nuorten reaktiot. (Hedrenius, S & Johansson, S. 2016, luku V.)

7.1 Kehityskriisit varhaiskasvatuseräikäisellä lapsella

Kehityopsykologi Erik H. Eriksonin on luonut kehityskriisiteorian. Varhaiskasvatuksen kuraattori toimii lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen ammattilaisena ja on tärkeä tuki muulle henkilöstölle ja vanhemmille. Eriksonin kehitysteorian tunteminen on tärkeää varhaiskasvatuksen kuraattorille.

Turvallisen hoitosuhteen lähtökohtana on, että vauvan tarpeisiin vastataan. Vauvan tyypillisin tapa ilmaista tarpeitaan on itkulla, mutta myöhemmin mukaan tulee ääntelyt, eleet ja ilmeet. Kiintymyssuhteen tulisi olla vastavuoroinen. Vauvan perusturvallisuuden ollessa kunnossa, hänellä on halu aktiivisesti tutkia ympäristöään ja halu oppia uusia taitoja. Tässä vaiheessa luodaan Eriksonin teorian mukaisesti vauvan perusuottamus ja jos tässä kriisin vaiheessa epäonnistutaan, syntyy vauvalle perusturvattomuuden tunne. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2021, 34-35.)

Eriksonin kehitysteoriassa leikki-ikäisen kriisit jaetaan varhaisen ja myöhäisen leikki-ikäisen kriiseihin. Onnistunut kriisin läpikäyminen tuottaa lapselle itsenäisyyden ja aloitteellisuuden tunteen. Tässä vaiheessa on tärkeää tukea lasta ja vastata hänen aloitteisiinsa. Lapsen liiallista kritiikkiä ja uteliaisuuden tukahduttamista tulisi välttää. Keskilapsuus on aikaa, jolloin sekä lapsen elämässä tapahtuu muutoksia että myös lapsen ja aikuisen välisissä suhteissa tapahtuu

muutoksia. Lapsen kotipiiri laajenee, alkaa esikoulu. Tämä vaikuttaa muun muassa lapsen kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen, mitkä puolestaan vaikuttavat muutokseen käyttäytymisessä. (Nurmi ym. 2021, 77-78.)

Tässä elämänvaiheessa luodaan myönteistä minäkäsitystä, positiivista käsitystä omasta osaaamisesta ja selviytymisestä niin päiväkodissa, esikoulussa, kotona kuin kaveripiirissä. Jos tässä elämänvaiheessa jää jotain oppimatta, voi se myöhemmin näkyä ulospäinsuuntautuvina käyttäytymisongelmina kuten levottomuutena ja ahdistuneisuutena. Jos myönteisen minäkäsityksen muodostaminen epäonnistuu tässä vaiheessa, altistaa se lapsen myöhemmille sisäänpäin suuntautuville tunne-elämän ongelmille kuten ahdistuneisuudelle, masentuneisuudelle ja eristäytymiselle. (Nurmi ym. 2021, 78.)

7.2 Elämäntilannekriisit

Elämäntilannekriisit jaotellaan neljään eri vaiheeseen. Kriisin vaiheet ovat shokkivaihe, reaktiovaihe, käsittelyvaihe ja uudelleen suuntautumisen vaihe. (Mieli ry 2022d.) Varhaiskasvatuksen kuraattori toimii tärkeänä asiantuntijana kriisin kohdanneen lapsen kohdalla.

Shokkivaihe on aivan kriisin alussa (Mieli ry 2022d). Se kestää tunteista vuorokausiin. Shokkivaiheessa osa saattaa lamaantua täydellisesti ja osa taas toimia mekaanisesti ja sulkea tapahtuneet pois mielestään. (Mieli ry 2022e.) Ihminen saattaa kieltää tapahtuneen ja olo on usein epätodellinen. Shokkivaiheella on suojaava merkitys, koska tapahtunutta ei vielä hahmota todelliseksi. Shokkivaihe suojaa ihmistä ja antaa aikaa kohdata tapahtunut. Tällöin ihminen tarvitsee turvaa ja tunteen siitä, että ympärillä olevat ihmiset hallitsevat tilanteen. (Mieli ry 2022d.)

Shokkivaiheen jälkeen seuraa reaktiovaihe. Tässä vaiheessa ihminen alkaa kohdata tapahtuneen ja luoda kuvaa sen merkityksestä. Kriisi voi tulla mieleen useasti sekä valveilla että nukkuessa. (Mieli ry 2022d.) Tässä vaiheessa voi tulla yllättäviä tuntemuksia, kuten esimerkiksi menetetyn ihmisen kuuleminen. Tämä on tyypillistä tässä vaiheessa, mutta saattaa kuitenkin aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta, unettomuutta ja ruokahaluttomuutta ja pahoinvointia ja muita fyysisiä oireita. (Mieli ry 2022e.) Tämä voi tuntua pelottavalta. Ihminen tarvitsee tässä vaiheessa kuuntelijaa rinnalleen. Hän tarvitsee konkreettisia ohjeita, koska ei itse pysty vielä ajattelemaan selvästi. Kriisin kokenut käy mielessään tapahtumia koko ajan läpi. (Mieli ry 2022d.)

Reaktiovaiheesta seuraa käsittelyvaihe, missä tapahtumat aletaan hyväksymään. Vaiheeseen voi liittyä vetäytymistä, ärtymystä, muisti- ja keskittymisvaikeutta. (Mieli ry 2022d.) Ihminen

alkaa miettimään omaa identiteettiään ja uskomuksiaan (Mieli ry 2022e). Hän miettii muitakin asioita, mutta on edelleen tunnekirjon ympäröimä (Mieli ry 2022d).

Käsittelyvaiheen jälkeen alkaa uudelleen suuntautumisen vaihe. Tapahtunut ei ole koko ajan mielessä ja se muuttuu osaksi omia kokemuksia. Tapahtuneiden asioiden kanssa pystyy elämään ja luottamus elämään palautuu. (Mieli ry 2022d.) Tapahtunut kuitenkin tulee hyvin herkästi vielä mieleen, jos jokin asia tuo vanhoja muistoja pintaan. Tästä voi seurata ahdistusta ja masennusta. Tapahtunut ei kuitenkaan enää hallitse tunne- ja ajatusmaailmaa ja tapahtunut jääkin merkittäväksi osaksi tunne- ja ajatusmaailmaa. Kriisin kokenut saattaa tuntea elämänsä merkityksellisemmäksi ja arvokkaammaksi käsiteltyään tapahtuneen asian. (Mieli ry 2022d.; Mieli ry 2022e.)

7.3 Trauma

Traumaattisella kriisillä tarkoitetaan sitä, kun jokin tapahtuma tai tapahtumasarja on ylittänyt sieto- ja käsittelykyvyn. Traumalle tyypillisiä tunnusmerkkejä ovat taistele-pakene tunnetila ja jähmettyminen. Ihminen voi muuttua aggressiiviseksi ja mennä myös shokkitilaan. Traumatisoitunut voi kärsiä unettomuudesta, tuntea olonsa jännittyneeksi ja kokea vaikeuksia rentoutua. (Sinkkonen & Korhonen 2016, 255-256.)

Lapselle pieneltäkin tuntuva vastoinkäyminen saattaa muodostaa traumaattisen kokemuksen, esimerkiksi ukonilma. Tänä päivänä tiedostetaan fyysisen ja emotionaalisen puutteen aiheuttavan kehityksellistä traumaa lapsille. Lapsuuden vähäinen emotionaalisuus herkistää lapsen traumatisoitumiselle aikuisena. Läheisen tekemästä kaltoinkohtelusta syntyy lapselle vaurioista suurimmat. Lapsuuden aikaiset traumat ovat tänä päivänä yksi suurimpia kansanterveydellisiä ongelmia. Varhaisella vuorovaikutuksella raskausaikana on vaikutusta sikiön hermoston kehittymiselle, äidin omat traumat saattavat vaikuttaa kiintymyssuhteen syntyyn.

Trauma ei ole menneisyydestä oleva tarina, vaan trauma elää ihmisen nykyhetkessä. Trauma voi oireilla ihmisellä myös fyysisenä kipuna. (Hedrenius, S & Johansson, S. 2016, luku 1 & 4.)

8 Kuraattorin työ

Ensimmäinen kuraattorin virka perustettiin Tampereen apukouluun vuonna 1950. Tämän viran tarkoitus oli huolehtia apukoulun oppilaista näiden oppivelvollisuuden jälkeen. Puhutaan niin sanotusta jälkihuollosta. Tähän velvoitti apukouluasetus. Vuonna 1966 perustettiin ensimmäiset koulukuraattorin virat Kotkaan ja Helsinkiin. 1970 aloitti ensimmäinen ammattikoulun kuraattori työnsä. 1970-luvulla koulukuraattorin palveluiden käyttäminen Suomessa yleistyi. Vuonna 1990 koulukuraattorityöstä alettiin säätämään lastensuojelulaissa. Oppilaiden oikeuden kuraattorinpalveluihin säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. (Järvinen 2023.)

Vuonna 2021 kuraattorin kelpoisuudeksi hyväksyttiin sosiaalityöntekijä tai sosionomi. Laissa on vuonna 2016 merkitty, että kelpoinen on myös henkilö, jolla on soveltuva sosiaali- tai kasvatustieteiden tai käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Vastaavan kuraattorin kelpoisuus on sosiaalityöntekijä. (Järvinen 2023.) Haastattelemamme varhaiskasvatuksen kuraattori on koulutukseltaan sosionomi YAMK. Hän on työskennellyt aikaisemmin varhaiskasvatuksen opettajana. (Tissari 2024.)

9 Kuraattori varhaiskasvatuksessa

Yhteistyökumppanimme, Kotkan kaupungin nettisivuilla kerrotaan, että ”Varhaiskasvatuksen kuraattorin työ on ennaltaehkäisevää ja yhteisöllisyyttä tukevaa.” Kuraattoripalvelut ovat tarkoitettu kaikille varhaiskasvatuksen lapsille ja heidän huoltajilleen. Työ painottuu mahdollisimman varhaiseen ja oikea-aikaiseen puuttumiseen sekä tarpeen mukaisien tukitoimien löytämiseen. Kuraattori voi tukea ja ohjata lasta, huoltajia tai varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. (Feld 2021.)

Haastateltavamme kertoo, että hänellä on 22 kunnallista ja kuusi yksityistä varhaiskasvatusyksikköä vastuullaan. Lisäksi Kotkan alueen perhepäivähoitajat, joita on paljon. Hän kertoo, että työtä riittäisi useammallekin varhaiskasvatuksen kuraattorille. Hän on fyysisesti päivittäin paikalla jossakin varhaiskasvatuksen yksikössä ja tarvittaessa kuraattori osallistuu palaveriin tai muihin yhteisöllisiin tapaamisiin esimerkiksi vanhempainiltoihin. (Tissari 2024.)

Haastattelemamme kuraattori kertoo, että tällä hetkellä työ painottuu yhteisöllisyyteen enemmän kuin yksilöohjaukseen, mutta tilanteet vaihtelevat. Ryhmäohjauksessa painottuvat kaveri- ja tunnetaitojen ohjaus. Yksilöohjaus painottuu tunnetaitojen ohjaukseen, omantunnonohjauksen haasteisiin ja ryhmäytymisen haasteisiin. Ryhmäohjaus painottuu lähinnä 3-5-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmiin, kun taas yksilöohjaus 4-5 vuotiaisiin. Kuraattorin pitämä ohjaus kestää keskimäärin 10-30 minuuttia. Aika riippuu lapsista ja heidän sen hetkisestä

jaksamisestaan. Ohjaus voi sisältää leikkiä, sadun lukemista, keskustelua ja erilaisten kuvien käyttöä. (Tissari 2024.)

Yhteistyökumppaneikseen haastateltava mainitsee vanhemmat, varhaiskasvatuksen henkilöstön, konsultoivat S2-opettajat, Kymenlaakson hyvinvointialueen ja Ensi- ja turvakoti yhdistyksen. Hän kehittäisi työtään lisäämällä resurssia, jotta voisi paneutua työhön enemmän tehtäväkentän laajuuden vuoksi. Hän toivoisi, että vanhemmat voisivat ottaa yhteyttä ihan pienisäkin asioissa kuraattoriin esimerkiksi lapsen nukkumisen pulmissa. Haastateltava kertoo, että usein ajatellaan, että jokin asia on turha. Tästä seuraa, että haasteet kasvavat ja lähtevät kaasaantumaan. Haastateltava kertoo käyttävänsä paljon toiminnallisia menetelmiä kuten kuvia, satuja ja draaman keinoja työssään varhaiskasvatuksessa (Tissari 2024). Nostamme esiin muutamia tärkeitä menetelmiä, joiden avulla kuraattori voi tukea lapsen ja huoltajien hyvinvointia.

9.1 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsen hyvinvoinnin kannalta vanhemmuuden tukeminen on tärkeää. Vanhempien hyvinvointi heijastuu suoraan lapsen hyvinvointiin. Varhaiskasvatus on kynnyksetön peruspalvelu, siten luonteva paikka kohdata ja tukea vanhempia. (Vanhempainliitto 2024.)

Usein vanhempien kysymykset varhaiskasvatuksen kuraattorille ovat ihan arkisia pulmia, kuten lapsen käytökseen, nukkumiseen tai rajoihin liittyviä. Yhteistyössä kuraattori ja perhe miettivät ratkaisuja arjen sujuvoittamiseksi, ja jos perheellä on tuen tarvetta, mietitään tuen muotoa yhdessä ja tarvittaessa ollaan yhteydessä tuen tarjoajaan. Monesti kuraattori tapaa vanhempia päiväkodin arjessa lasten tuonti- ja hakuhetkillä. Huoltaja voi matalalla kynnyksellä kysyä mieltä askarruttavista asioista ja varata tarvittaessa ajan kuraattorille. (Felt 2021.)

Vanhemmuuden tukemiseen on kehitetty myös erilaisia menetelmiä. Perhepolku menetelmää voidaan käyttää varhaiskasvatuksen vanhempainilloissa. Se antaa perheille tietoa esimerkiksi tunnetaidoista, arjen hallinnasta ja myötätuntoisesta vanhemmuudesta. Vanhemmat saavat lisäksi vertaistukea. Perhepolku on suunniteltu lähinnä 3-5-vuotiaiden lasten vanhemmille. Sen tavoitteena on tukea vanhempia ennaltaehkäisevästi. Menetelmä pohjautuu kiintymyssuhdeteoriaan ja tavoitteena on ” vahvistaa perheiden hyvinvointia ja jaksamista tukemalla perheiden voimavaroisuutta, vanhempien itsemyötätuntoa, elämänhallinnan tunnetta sekä omanäköistä, yhdessä jaettava vanhemmuutta.” (Perhepolku 2024.)

9.2 Monialainen yhteistyö

Monialaista yhteistyötä pitäisi ohjata lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyössä tulee ottaa huomioon salassapito ja tietojen luovutukseen liittyvät lait ja asetukset. Varhaiskasvatuksessa monialaista yhteistyötä tehdään esimerkiksi neuvoloiden, lastensuojelun ammattilaisten, terveydenhuollon sekä sosiaalihuollon eri palveluiden kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu varsinkin silloin, kun jollakin taholla herää lapsesta huoli, joko hänen kehityksestään tai hyvinvoinnistaan. Monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeää tuen suunnittelussa. Alle kouluikäisen lapsen laajassa terveystarkastuksessa huomioidaan varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio lapsen kehityksestä ja kasvusta. Varhaiskasvatuksen arvio laajan terveystarkastuksen lisäksi antaa lapsen kasvusta ja kehityksestä monialaisemman kuvan. Varhaiskasvatuksen tekemään arvioon tarvitaan aina huoltajan lupa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022b.)

9.3 Kaveritaitojen vahvistaminen

Vilja Laaksonen (2022) on kirjassaan Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa, jakanut kaveritaidot neljään osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat ryhmässä toimimisen taidot, vuorovaikutuksen ylläpitämisen taidot, vuorovaikutukseen liittymisen taidot ja toisten huomioon ottamisen taidot. Nämä taidot lisäävät lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta.

Ryhmässä toimimisen taidot voidaan luokitella seuraavanlaisiin taitoihin. ”Lapsi osaa viestiä toisten kanssa tilanteeseen sopivalla tavalla. Lapsi osaa viestiä tarkoituksenmukaisella tavalla huomioiden toisten lasten viestintätavan ja tunteet. Lapsi ymmärtää ja osaa noudattaa sääntöjä. Lapsi osaa sitoutua ryhmään ja sen toimintaan, esimerkiksi leikkiin.” (Laaksonen 2022, 92.)

Ryhmässä toimimisen taitoja harjoitellaan varhaiskasvatuksessa päivittäin. Säännöt ja toimintatavat suunnitellaan mahdollisimman helpoiksi lapsille. Ryhmän säännöt voidaan laatia lasten kanssa yhdessä. Silloin lasten ääni tulee kuuluviin ja sääntöjen noudattaminen voi olla helpompaa, kun ne on yhdessä mietitty. Säännöt ja ohjeet annetaan lapsille selkeästi ja lyhyesti, tarvittaessa pilkotaan pienempiin osiin. Aikuinen tukee lasta tarvittaessa kaikissa tilanteissa. Varsinkin tilanteissa, joissa lapsen itsesäätely joutuu koetukselle. Tällaisia tilanteita voivat olla siirtymiset tai jos lapsi on nälkäinen tai väsynyt. Harjoittelussa on hyvä muistaa positiivisen palautteen voima, se motivoi lapsia harjoittelemaan ja oppimaan asioita. Taitojen harjoittelussa on tärkeää aikuisten antama esimerkki, miten erilaisissa tilanteissa ja vuorovaikutustilanteissa toimitaan, miten tunteita ilmaistaan ja miten tunteita käsitellään. (Laaksonen 2022, 99-101.)

Vuorovaikutuksen ylläpitämisen taitojen osaamistavoitteet voidaan jakaa seuraaviin tavoitteisiin. ”Lapsi osaa antaa palautetta toisille lapsille. Lapsi osaa vastaanottaa palautetta toisilta lapsilta. Lapsi osaa hallita konflikteja ja sovittelua oma-aloitteisesti. Lapsi osaa antaa tukea ja rohkaista toisia lapsia oma-aloitteisesti.” (Laaksonen 2022, 104.) Näitä taitoja harjoitellaan kaikissa kohtaamisissa kavereiden kanssa. Harjoittelu lähtee siitä, että ensin lapsi oppii kertomaan ajatuksistaan ja tunnistamaan omia tunteitaan. Samalla lapsi harjoittelee kuuntelemaan toisia ja oppii tunnistamaan toisten tunteita. Aikuiset tukevat lapsia tarvittaessa ja huomioivat lasten kykyä itsesääteilyssä ja tunnetaidoissa. Aikuisten on tärkeää auttaa lapsia käsittelemään vuorovaikutustilanteiden herättämiä tunteita. Vuorovaikutustaitojen ylläpitämistä voidaan lähteä harjoittelemaan ensin palautteen antamisesta ja palautteen vastaanottamisesta ja sen jälkeen siirtyä konfliktienhallinnan harjoitteluun ja toisten tukemiseen. Aikuisten tuella lasten on turvallista harjoitella konfliktien kohtaamista ja niissä toimimista. Leikki on oivallinen tapa harjoitella näitä taitoja. Aikuinen on tarvittaessa lähellä tukemassa apua tarvitsevaa lasta. (Laaksonen 2022, 113-116.)

Vuorovaikutukseen liittymisen taitojen osatavoitteet Laaksonen mukaan ovat seuraavat. ”Lapsi osaa rakentavasti ja oma-aloitteisesti lähestyä muita lapsia ja mennä mukaan ryhmän toimintaan. Lapsi osaa lähestyä myös muita kuin omia parhaita kavereitaan. Lapsi suhtautuu muiden osallistumiseen myönteisellä tavalla. Lapsi pystyy sopivassa määrin saavuttamaan tavoitteitaan vertaisryhmässä.” (Laaksonen 2022, 118-119.) Näitä taitoja harjoitellaan jokaisen lapsen omista lähtökohdista käsin. Aikuinen voi auttaa lasta liittymään lasta kiinnostavaan toimintaan. Lapselle on tärkeää antaa mahdollisuus seurata toisten lasten toimintaa ja kuunnella lapsen toiveita, miten tilanteessa toimitaan. Aikuinen voi rohkaista lasta mukaan toimintaan painostamatta. Lasta on hyvä auttaa tutustumaan ryhmän toisiin lapsiin. Tutustumista voidaan harjoitella pienryhmissä. Aikuinen auttaa tunteiden sanoittamisessa. Näin lapsi saa rohkeutta tuoda omia mielipiteitään esille. (Laaksonen 2022, 126-130.)

Toisten huomioon ottamisen taidot voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin. ”Lapsi ottaa toiset huomioon. Lapsi kykenee tekemään kompromisseja toisten lasten kanssa. Lapsi välttää loukkaamista ja satuttamista toisia lapsia. Lapsi on ystävällinen toisille lapsille.” (Laaksonen 2022, 132.) Näitä taitoja voidaan lähteä harjoittelemaan esimerkiksi niin, että autetaan lasta ymmärtämään erilaisuutta ja harjoittelemalla toisen asemaan asettumista. Näitä voidaan harjoitella toisia tervehtimällä ja katsekontaktin ottamisella, joilla vastakkainen osapuoli saa käsitteen, että hänet on nähty ja kuultu. Lasta autetaan erottamaan toiveet ja tarpeet toisistaan. Näin lapsi oppii näkemään tilanteen eri puolia, sanoittamaan tapahtunutta ja rakentamaan yhteistä ratkaisua. Lapsia autetaan näkemään ja ymmärtämään millaisista asioista toisille voi tulla pahamieli. Lapsen on myös tärkeää tunnistaa toisen ilo ja oppia ottamaan myös osaa siihen. (Laaksonen 2022, 141-144.)

9.4 Tunnetaitojen tukeminen

Lapsi vahvistaa itsetuntemusta harjoittelemalla tunnetaitoja. Lapsille voi olla vaikeaa tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan. Tämä tunnetaitojen kehittymättömyys näkyy leikeissä ja ristiriitatilanteissa toisten kanssa. Lapsille on normaalia, että heillä voi olla vaikeaa nähdä tilanteita toisten näkökulmasta tai toimia muuten rakentavasti. Tunnetaitoja vahvistamalla lapsi saa varmuutta ja tunteen, että voi itse vaikuttaa oloonsa, omiin tunteisiinsa sekä ajatuksiinsa. Lapsi oppii, että hankalustakin tunteista ja tilanteista voi selvitä. Tunnetaitoja opitaan harjoittelemalla. Lapsi tarvitse oppiakseen aikuisen mallia, tukea, ohjausta ja etenkin kärsivällisyyttä. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 35.)

Tunteen tunnistaminen on ensimmäinen taito, joka lapsen tulisi oppia. Sen jälkeen alkavat rakentumaan muut tunnetaidot. Lapsi voi oppia tunnistamaan tunteita, kun hän oppii havainnoimaan kehollisia aistimuksia, osaa nimetä erilaisia tunteita sekä osaa yhdistää tunnesanat ja aistimukset toisiinsa. Vaikka lapsi ei osaisi täysin nimetä tunnetta, hän voi silti tunnistaa kehossaan tapahtuvia muutoksia. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 36.)

Tunteen sietäminen on eniten harjoitusta vaativa tunnetaito. Tunteen sietämisessä auttaa tunteen tunnistaminen ja sen hyväksyminen, itsensä havainnointi sekä itsemyötätunto. Lapselle voi opettaa esimerkiksi kymmeneen laskemista ja syvään hengittämistä. Näiden avulla lapsi usein pystyy rauhoittumaan tietynlaisesta negatiivisesta tunnetilasta. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 39-40.)

Tunteen voimakkuutta voi säädellä, kun tunnetta on sietänyt hetken aikaa. Tämä taito on vaikea aikuisellekin. Tunteen säätelyssä lasta auttaa hengittäminen, koskettaminen, tuntoaistimukseen keskittyminen, mielikuvat, ajatukset ja aikuisen tuki. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 42-44.)

Tunteen ilmaiseminen on mahdollista, kun on ensin tunnistanut, sietänyt ja säädellyt tunnetta. Tunteen ilmaisussa voidaan käyttää erilaisia tapoja. Näitä ovat muun muassa tunteesta kertominen, musiikki, maalaaminen/piirtäminen, huutaminen, tömistely, tyynyn hakkaaminen, tanssi tai muu liikkuminen. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 44.)

Tunnetaitojen harjoittelemisessa on tärkeää muistaa, että niitä harjoitellaan lapsen näkökulmasta, ei aikuisten. Harjoittelun tavoitteena ei pitäisi olla se, että lapsi oppii kontrolloimaan tunteitaan ja sitä kautta käyttäytymään aikuisen toivomalla tavalla. Lapsi ei opi tunnetaitoja puhumalla ja kuuntelemalla, vaan kokemalla, tutkimalla ja harjoittelemalla niitä päiväkodin arjessa. Tutkimuksissa on havaittu, että kokemuksellisesta opetuksesta jää lapselle vahvin

muistijälki. Oppimisessa aikuisen rooli on tärkeä, aikuinen näyttää mallia, ohjaa hyviin valintoihin ja hyvään toimintaan. (Jääskinen & Pelliccioni 2020, 169-170.)

10 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kuviossa kolme kuvataan laadullinen tutkimus. Laadullista tutkimusta voidaan kutsua myös ymmärtäväksi tutkimukseksi. Tutkimuksella pyritään kuvailemaan jotain ilmiötä sekä ymmärtämään ja eläytymään mm. tutkimuskohteisiin, heidän tunteisiinsa ja ajatuksiinsa. (Tuomi & Sara-järvi 2002, 33-34.)

Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta millä pyritään löydöksiin ilman määrällisiä keinoja tai tilastollisia menetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään lauseita sekä sanoja, määrällinen tutkimus taas perustuu lukuihin. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole pyrkiä yleistyksiin, kuten määrällisessä tutkimuksessa. Tarkoituksena on ilmiön ymmärtäminen, kuvaaminen sekä mielekkään tulkinnan antaminen. Tutkimuksella pyritään ymmärtämään ilmiö syvällisemmin. (Kananen, J. 2012.)

Tutkimuskysymyksemme ovat: Mistä koostuu lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi? Miten varhaiskasvatuksessa pystytään sitä tukemaan? Miten kuraattori pystyy tukemaan lasta ja miten huoltajiaan ja varhaiskasvatuksen muun henkilöstön tukeminen liittyy lapsen hyvinvointiin? Entä miten huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta kokevat varhaiskasvatuksen kuraattorin tarpeellisuuden lapsen hyvinvoinnin tukena?

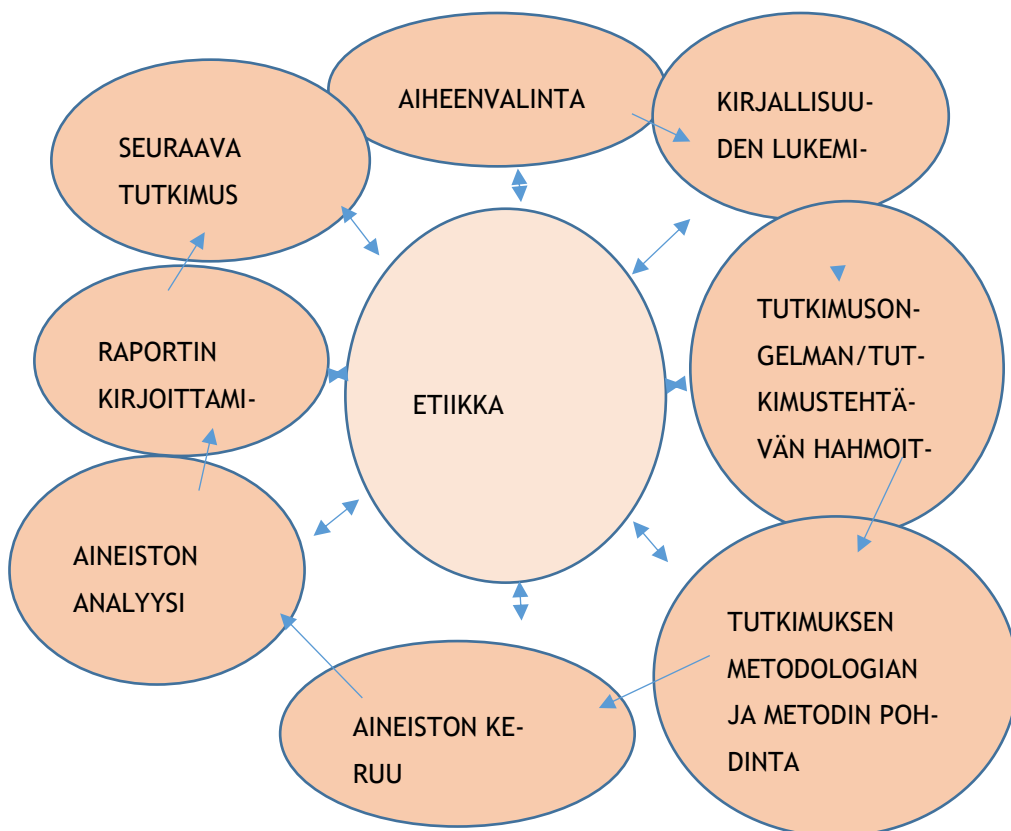
Tutkimuksen aineiston keruun toteutui alan kirjallisuuden avulla. Laadullisessa tutkimuksessa teorian merkitys on ilmeinen. Tämän vuoksi sitä tarvitaan ja sitä on kerätty tätä opinnäytetyötä varten. Tämän lisäksi aineistoa keräsimme sähköisten kyselyiden ja yhden reaaliaikaisen haastattelun avulla. Tutkimuksessa meille oli tärkeää, että kyselyt kohdentuivat ihmisille, jotka tietävät mahdollisimman paljon tutkittavasta asiasta. Sen vuoksi kohdensimme kyselyt varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja huoltajille. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 23-24, 84-85, 98.)

Tutkimuksen analyysinä käytimme sisällönanalyysia. Ensimmäisenä päätimme mikä aineistossa meitä kiinnostaa. Toisena kävimme läpi aineiston ja merkitsimme kiinnostavat asiat. Kolmantena luokittelimme ja sen jälkeen kirjoitimme yhteenvedon. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 104-106.)

Tekoälyllä tarkoitetaan koneen kykyä hyödyntää ihmisen älyyn perinteisesti liitettyjä taitoja kuten luomista, oppimista, suunnittelua sekä päättelyä. Tekoäly mahdollistaa sen, että tekniset järjestelmät kykenevät havainnoimaan ympäristöä, mutta sen lisäksi se auttaa

havaintojen käsittelyssä sekä ongelmien ratkaisussa. Tekoöly järjestelmä kykenee muuttamaan käytöstään (Euroopan parlamentti 2023.) ja onkin tärkeää ymmärtää, mikä tekoöly on. Se on tietojenkäsittelytieteen ala, minkä tarkoitus on luoda toiminnallaan ihmisälyä jäljitteleviä koneita. Tekoöly on käytössä tehtävissä, mihin on perinteisesti tarvittu ihmisen ajattelukykyä, kuten hahmontunnistamista, päätöksentekoa ja kielen ymmärtämistä. Tekoölyä pystytään käyttämään erilaisissa järjestelmissä, tarkoin rajatuissa tehtävissä, automaattisessa kirjoitusvirheiden korjaamisessa ja uuden sisällön luomisessa. Tekoöly pystyy suoriutumaan ihmiselle tyypillisistä tehtävistä, mutta usein ihmistä tarkemmin ja nopeammin. (Opetushallitus. 2024.)

Tekoölysovellukset tulevat olemaan osa arkea ja työelämää. Sen takia olisi tärkeää harjoitella sen käyttöä jo opiskeluaikana. Opiskelija on aina itse vastuussa kirjoittamisestaan ja sokeasti ei voi luottaa tekoölyyn, mutta se voi olla hyvänä apuna tiedon käsittelyssä. Tekoölyn tuottamaa dataa opiskelija ei voi esittää omanaan. (Tampereen yliopisto. 2024; Helsingin yliopisto. 2024.)

Kuvio 3. Laadullinen tutkimusprosessi.

Lähde: Tuomi & Sarajärvi, 2002, 174

10.1 Ensimmäinen aineistonkeruu

Haastattelu numero yksi kohdentui edellä kerrottuihin Kotkan kaupungin varhaiskasvatussyksiköihin. Haastattelimme kolmea varhaiskasvatussyksikköä ja yhteensä kuuden eri ryhmän ammattilaisia. Lähetimme 30.12.2023 yhdyshenkilöllemme sähköpostilla saatekirjeen ja pyynnön välittää kyselyn kohdennettujen ryhmien työntekijöille, joita oli yhteensä 19. Saatekirjeessä oli linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen. Heillä oli tammikuun ajan aikaa vastata kyselyyn.

10.2 Toinen aineistonkeruu

Haastattelu numero kaksi kohdentui lasten huoltajille. Yhdyshenkilömme laittoi kohdennettujen varhaiskasvatusryhmien lasten huoltajille saatekirjeen sähköpostilla. Sähköpostissa oli linkki sähköiseen kyselyyn. Aikaa huoltajilla oli vastata kyselyyn tammikuun ajan. Lapsia näissä kuudessa varhaiskasvatusryhmässä, joihin kyselyt osoitimme, oli yhteensä 97. Huoltajia oli vähintään saman verran, jos huoltajista vain toinen vastasi kyselyyn.

Huoltajille tehdyn kyselyn tarkoituksena oli selvittää huoltajien tietoisuus varhaiskasvatuksen kuraattorin palveluista sekä selvittää huoltajien näkökulmaa niiden hyödyistä ja tarpeellisuudesta.

10.3 Kolmas aineistonkeruu

Haastattelu numero kolme kohdentui Kotkan kaupungilla toimivalle varhaiskasvatuksen kuraattorille. Lähetimme hänelle linkin sähköiseen kyselyyn jo 31.12.2023, jotta hän voisi tutustua kysymyksiin jo etukäteen. Itse haastattelu toteutui 17.1.2024 klo 15:00 reaaliaikaisena Teams haastatteluna.

Haastattelumme ja kyselymme kohdentui Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen kuraattorille. Haastattelemlamme kuraattorilla on vastuullaan 28 eri varhaiskasvatuksen yksikköä. Hän työskentelee eri yksiköissä päivittäin, usein kahdessa yksikössä päivän aikana.

Kyselylomakkeet teimme Google Forms alustalla ja lähetimme ne yhteyshenkilöllemme, joka toimitti ne tiettyjen yksiköiden henkilökunnalle ja huoltajille. Kyselyt toteutimme kolmessa Kotkan varhaiskasvatussyksikössä. Henkilökunnalle kyselyt lähetettiin kolme kertaa ja huoltajille kaksi kertaa, lisäksi henkilökunnalle ja huoltajille osoitetut kyselyt julkaistiin Kotkan varhaiskasvatuksen Facebook sivuilla. Kysely lomakkeissa käytimme strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä.

11 Tulokset

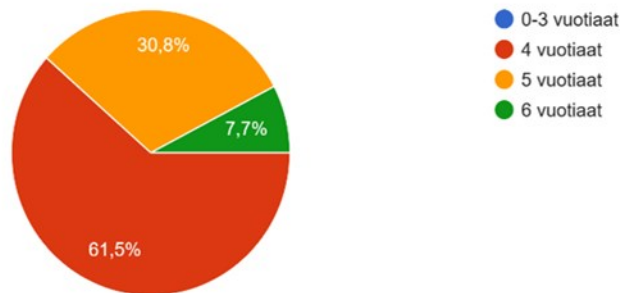
Tässä luvussa avaamme tekemiemme kyselyiden ja haastatteluiden tuloksia. Käymme läpi henkilökunnan, huoltajien ja kuraattorin vastaukset omissa luvuissaan. Havainnollistamme muutamia tuloksia kuvioita käyttäen. Vastausprosentit jäivät alhaisiksi ja siksi emme saaneet niin laajaa kuvaa kuraattorin työstä, kun olisimme toivoneet. Kuitenkin vastauksista nousi tärkeitä huomioita kuraattorin työn tarpeellisuudesta ja työstä lasten hyvinvoinnin ympärillä varhaiskasvatuksessa.

11.1 Henkilökunnan kyselyn tulokset

Henkilökunnasta kyselyyn vastasi 13 henkilöä. Kuvio 4 kuvaa minkä ikäisten lasten parissa henkilökunta työskentelee. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemystä varhaiskasvatuksen kuraattorin palveluiden tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa sekä perheiden kanssa tapahtuvasta yhteistyöstä. Lisäksi selvitimme, oliko henkilökunta tehnyt yhteistyötä kuraattorin kanssa ja oliko kuraattoripalveluiden tarpeessa tapahtunut muutoksia viimeisen kolmen vuoden aikana.

Minkä ikäisten lasten kanssa työskentelet?

13 vastausta

Kuvio 4. Kuvaa minkä ikäisten lasten kanssa henkilökunta työskentelee.

Kyselyistä kävi ilmi, että kuraattoripalveluiden tarve on tilannekohtaista. Ei voida sanoa onko tarve suurempi yksittäisten lasten vai koko ryhmän sisällä. Lisäksi muuttuvat tilanteet lapsiryhmissä vaikuttivat palveluiden tarpeeseen.

Henkilökunta koki kuraattoripalvelut erittäin tarpeellisiksi lapsille, perheille sekä henkilökunnalle itselleen. Henkilökunnan mielestä oli tärkeää, että heillä on tarjota huoltajille matalan kynnyksen apua ja palvelu on liitetty varhaiskasvatukseen. Henkilökunta koki tarpeellisena, että kuraattori tekee työtä varhaiskasvatuksen yksiköissä ja he voivat konsultoida kuraattoria

tarvittaessa. Henkilökunta koki hyvänä, että kuraattori työskentelee niin yksittäisten lasten, pienryhmien, kuin koko ryhmänkin kanssa tarpeen mukaan. Se koettiin myös tärkeäksi, että kuraattori tuntee lapset ja lasten mahdolliset tuen tarpeet. Henkilökunta myös koki kuraattorin ja vanhempien yhteistyön helpommaksi, kun kuraattori on tuttu.

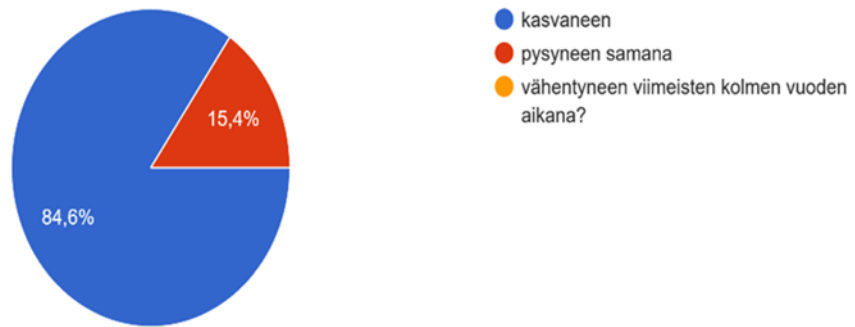
Henkilökunta koki kuraattorin palveluiden tarpeen kasvaneen viimeisen kolmen vuoden aikana, ja samalla he kokivat tarvetta useammalle kuraattorille. Kuvio 5 kuvaa henkilökunnan näkemyksen lasten tuen tarpeen muutoksista viimeisen kolmen vuoden aikana.

Henkilökunta kertoi kyselyssä käyttäneensä kuraattorin palveluita konsultaatio mielessä. Vastajat kokivat olevan hyvä, että he voivat kääntyä kuraattorin puoleen, kun heillä herää huoli lapsesta tai perheen hyvinvoinnista. Kuraattori on auttanut henkilökuntaa paljon neuvomalla yksittäisten lasten kohdalla sekä neuvomalla ja ohjaamalla koko ryhmän toiminnassa. Kyselyyn vastanneista useampi kertoi myös pyytäneensä kuraattorilta apua huoltajien esiin nostamiin haasteisiin, esimerkiksi lapsella voi olla haasteita tunnetaidoissa kotona. Kuraattori on pystynyt olemaan yhteydessä lapsen huoltajiin ja tukemaan heitä neuvomalla ja ohjaamalla sekä kertomalla erilaisista palveluista ja tukitoimista mitä varhaiskasvatus voi tarjota.

Kyselyjen vastauksista käy ilmi, että henkilökunta on käyttänyt kuraattorin palveluita monipuolisesti ja pyytänyt ohjausta, neuvoa ja tukea haastavissa tilanteissa, niin yksilötasolla kuin ryhmätasollakin. Kuraattori on myös tuonut erilaisia apuvälineitä ryhmään, kuten erilaisia kuvakortteja, leikkivinkkejä ja toimintatapoja.

Koetteko lasten tehostetun tuen ja erityisen tuen tarpeen (esimerkiksi lapsen tarve ryhmäkohtaiseen avustajaan, henkilökohtaiseen avustajaan)

13 vastausta

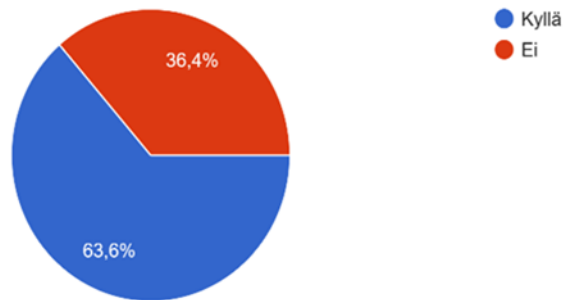
Kuvio 5. Kuvaa henkilökunnan näkemyksen lasten tuentarpeen kasvusta 3-vuoden aikana.

11.2 Huoltajien kyselyiden tulokset

Huoltajille kohdistettuun kyselyyn vastasi 33 huoltajaa. Vastanneista kukaan ei ollut käyttänyt henkilökohtaisesti kuraattorin palveluja. Kuvio 6 kuvaa huoltajien tietoisuutta varhaiskasvatuksen kuraattorin palveluista. Vastauksista kuitenkin kävi ilmi, että suurin osa vastaajista olivat tietoisia palvelusta sekä kuraattorin työskentelystä lapsiryhmissä. Osa vastaajista piti kuraattorin palvelun saamisen mahdollisuutta kuitenkin tärkeänä sekä sitä, että kuraattori työskenteli lapsiryhmien kanssa. Vastaajat pitivät tärkeänä erilaisia toiminnallisia hetkiä varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyön mahdollisuutta kuraattorin kanssa, jos tulevaisuudessa sellaiselle olisi tarvetta.

Oletteko tietoisia, että varhaiskasvatuksessa on käytössä kuraattorin palveluita?

33 vastausta

Kuvio 6. Kuvaa kyselyyn vastanneiden huoltajien tietoisuutta kuraattorin palveluista.

11.3 Kuraattorin haastattelun tulokset

Varhaiskasvatuksen kuraattorin työn Kotkassa on alkanut hankkeesta, jonka jälkeen toimi on vakinaistettu. Haastattelemamme kuraattori on pohjakoulutukseltaan sosionomi ja kuraattorityön ohessa hän on opiskellut sosionomin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon.

Kuraattori kertoi, että hänen työhönsä kuuluu laajasti eri yhteistyötahojen kanssa työskentely. Näitä olivat varhaiskasvatuksen henkilökunta, lasten huoltajat, Kymenlaakson hyvinvointialue ja Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys. Näiden lisäksi kuraattori teki yhteistyötä muiden tahojen kanssa tarpeen mukaan.

Kuraattori koki, että eniten hänen palveluitaan varhaiskasvatuksessa tarvitsivat 4-5-vuotiaat lapset. Huoltajat voivat itse ottaa yhteyttä häneen kokiessaan tarvetta kuraattoripalveluun. Usein yhteydenotto kuitenkin tulee huoltajille ryhmän henkilökunnalta ja tämän jälkeen kuraattori ottaa yhteyttä huoltajiin.

Kuraattorin ohjaama toiminta on suurimmaksi osaksi pienryhmätoimintaa, mutta hän tarjoaa myös yksilötyöskentelyä. Nämä työskentelymuodot vaihtelevat paljon tilanteen mukaan. Menetelminä hän käyttää esimerkiksi satuja, leikkejä ja lauluja. Tuokiot kestävät keskimäärin noin 20 minuuttia ja lapsilta kerätään palautetta tuokion jälkeen. Jokainen tuokio alkaa samalla kaavalla. Kuraattorilla on nalle, jolla on erilaisia tunteita: suru, ilo, viha, pelko, jännitys. Nallen tunteet nimetään ja kysytään esimerkiksi millä mielellä kukakin tuli päiväkotiin. Tuokio aloitetaan aina kertomalla, kuka minä olen ja miltä minusta tuntuu.

Yhteistyötä peruskoulun kanssa ei ole, koska esiopetus kuuluu kokonaisuudessaan oppilas- ja opiskeluhuollon alle. Esiopetuksessa puolestaan on hyvinvointialueen kuraattori. Ennen hyvinvointialueisiin siirtymistä alakoulu kuului esiopetuskuraattorien tiimiin. Hyvinvointialueisiin siirtymisen jälkeen yhteistyö ikään kuin loppui. Välillä voidaan tehdä yhteistyötä hyvinvointialueiden kuraattorien kanssa esimerkiksi lapsen siirtyessä esiopetukseen.

Kuraattori koki, että varhaiskasvatuksen kuraattoreita tulisi olla enemmän yksiköiden määrään nähden. Tämä mahdollistaisi tiiviimmän yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Kuraattori toivoi, että kuraattorin työ olisi jatkossakin avointa ja luottamuksellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Mistä lasten hyvinvointi koostuu? ”Turvallinen arki ja ympäristö, turvalliset aikuiset ja aikuisen aito läsnäolo. Hyvinvointia edistää arjen säännöllisyys, johon kuuluu rytmit, riittävä uni, monipuolinen ruokavalio ja yhdessä vietetty aika. Perusasiat, niistä lapsen hyvinvointi koostuu.” (Tissari 2024.)

12 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön tutkimusta varten haimme tutkimuslupaa Kotkan kaupungilta. Tutkimuslupaa haetaan siltä organisaatiolta, johon opinnäytetyön tutkimus kohdistuu. Kotkan varhaiskasvatuksen johtaja osoitti meille yhteistyöhenkilön. Yhteistyöhenkilön kautta saimme lisätietoja ja hän tarkasti kyselylomakkeet ennen niiden lähettämistä kohdehenkilöille. Näin varmistettiin, että kyselylomakkeet olivat Kotkan kaupungin säännösten mukaiset (Laurea 2024).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK on antanut ohjeistuksen, jota tulisi noudattaa tutkimustoiminnassa. Pyrimme tutkimuksen teossa noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Se takaa eettisesti hyvän tutkimuksen. Hyvään tieteelliseen toimintaan kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tehdyssä tutkimuksessa. Näitä pyrimme omassa tutkimustyössä noudattamaan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Hyviä tieteellisiä käytäntöjä ovat myös tulosten tallentamiseen sekä tutkimuksen esittämiseen liittyvät asiat, muiden tutkijoiden työn ja saavutuksien kunnioittaminen sekä avoimuus tutkimustyön tuloksia julkaistessa. Pyrimme myös toteuttamaan tutkimuseetiikan mukaisia toimintatapoja tutkimusta tehdessämme. Nämä ovat muun muassa eettisesti vastuulliset ja oikeat toimintatavat. Lisäksi pyrimme tutkimustoiminnassa huomioimaan tieteeseen kohdistuvia loukkauksia ja epärehellisyyttä ja omalla tutkimustyöllämme näitä ehkäisemään. Tutkimuksen uskottavuutta ja tutkijan eettisyyttä ei voida erottaa toisistaan. Uskottavuus syntyy siitä, että tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä.

(Tuomi & Sarajärvi 2002, 150-151.)

Tutkimuksen kantavana voimana tulisi olla ihmisarvon kunnioittaminen. Halusimme luotettavuuden takia toteuttaa useamman eri yksikön haastattelun, jotta saimme mahdollisimman laajan näkökulman tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi tutkimukselle annettu aika. Eettisesti tutkimus oli erittäin tärkeä. Tutkimus oli tärkeä kasvaville lapsille ja heidän perheidensä hyvinvoinnille. Pyrimme tutkimuksessa tuomaan esille myös lasten vanhempien/huoltajien mielipiteitä, koska lasten hyvinvointi on täysin yhteydessä perheen hyvinvointiin ja toisinpäin. Varhaiskasvatuksen kuraattorin palveluiden tarve oli selvä jo varhaiskasvatusikäisten keskuudessa. Eettisesti työmme oli yhteiskunnallisesti myös erittäin tärkeä. Lasten hyvinvointiin panostamalla panostamme myös tulevaisuuteen ja yhteiskunnalliseen hyvinvointiin. Tätä näkökulmaa tuomme esille pohdintaosuudessa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 165-166; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997,23-24.)

Teimme kyselyt anonymiteettiä kunnioittaen. Kyselyihin vastaaminen tapahtui ilman minikäänlaisia tunnistetietoja ja aineisto hävitetään asianmukaisesti. Kunnioitimme vastaajiemme vapaaehtoisuutta vastata tai jättää vastaamatta kyselyymme. Näin toimimalla kunnioitimme ihmisten itsemääräämisoikeutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 25.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioiminen on haastavampaa, kuin mitä se on kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tämä haaste tulee siitä, että luotettavuusmittarit, jotka ovat peräisin luonnontieteestä erityisesti fysiikasta ja kemiasta eivät sovellu suoraan laadulliseen tutkimukseen ja yhteiskuntatieteisiin. Etenkään silloin, kun fokus on yksilöissä tai erilaisissa yhteiskuntaryhmissä. Luotettavuus on otettava huomioon jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Kertaalleen kerättyä aineistoa ja sen analysointia ei voida saada enää luotettavammaksi. Tämän vuoksi luotettavuus on mukana koko tutkimusprosessin ajan. (Kananen, J. 2012, 172.)

Laadullisen tutkimuksen aineiston keruu tapahtuu yleisesti haastatteluilla, kyselyillä, havainnointien avulla sekä perustamalla tieto valmiina oleviin dokumentteihin. Erilaisia tapoja on mahdollista käyttää monipuolisesti yhdistämällä niitä tutkimusongelman mukaan ja käytössä olevasta resurssien mukaisesti. (Tuomi ja Sarajärvi. 2002, 138.)

13 Pohdinta

Halusimme rajata tutkimusongelmamme käsittämään varhaiskasvatusikäisiä lapsia, koska olimme käytännön työssä todenneet tämän kohderyhmän tuen tarpeiden kasvaneen räjähdysmäisesti. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopi mielestämme meidän työmme tutkimusmenetelmäksi, koska tarkoituksenamme oli selvittää varhaiskasvatuksen kuraattorin, henkilökunnan sekä huoltajien mielipiteitä.

Varhaiskasvatuksen kuraattorin työn vaikuttavuudesta ei löytynyt valtakunnallisia tutkimustuloksia. Haimme tuloksia eri hakukoneiden avulla. Samoin opinnäytetöitä aiheesta löytyy vain vähän. Kunnat, joilla on käytössä varhaiskasvatuksen kuraattorin toimi, ovat tehneet itse selvityksiä kuraattoripalvelun hyödyistä. Näitä tuloksia löytyy joidenkin kuntien omilta internet-sivuilta.

Halusimme tutkimuksemme avulla saada tutkimusongelmaamme vastauksia. Tutkimuksemme päätarkoituksena olikin tutkia teoreettisen tiedon ja kyselyiden avulla varhaiskasvatuksen kuraattorin tarpeellisuutta varhaiskasvatuksessa ja kuraattorin keinoja auttaa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Päädyimme kokeilemaan tekoälyn käyttöä opinnäytetyön analyysi vaiheessa ymmärtääksemme syvemmin, kuinka analyysi kyselyistä tehdään. Tekoälyä käytetään paljon tänä päivänä ja halusimme itse myös päästä kokeilemaan sitä. Tekoälyllä emme analysoineet kysymyksiä vaan pyysimme selittämään, kuinka kyselyt analysoidaan ja mitä analysointi vaiheessa on tärkeätä huomioida. Tekoäly oli oivallinen apu yhdessä kirjallisuuden kanssa.

Tutkimustyömme eteni hyvin. Haastetta tutkimustyössä oli tutkittavan ongelman rajaaminen, jotta työ ei lähtisi rönsyilemään monisata sivuiseksi. Lapsen hyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista systeemin eri tasoista saisi kerättyä aineistoa todella paljon. Lähdimme tarkastelemaan työtä yhden ammattiryhmän kautta ja päädyimme tarkastelemaan varhaiskasvatuksen kuraattorin ammattitaitoa niin lapsen, huoltajien kuin muun henkilöstön näkökulmasta. Halusimme tutkimustyössämme tuoda näkyväksi varhaiskasvatuksen kuraattorin ammattitaitoa ja tämän ammattiryhmän tarpeellisuutta lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisessa. Tämän takia työssämme käsitelimme jopa melko laajastikin lapsen hyvinvointia ja sen osatekijöitä.

Varhaiskasvatuksessa toteutettava työ on muuttunut siellä työkokemusta omaavien mukaan viime vuosina merkittävästi. Työ on valitettavasti muuttunut hyvin hektiseksi ja lasten yksilölliset tarpeet jäävät ajoittain huomioimatta. Enempää kantaa ottamatta tässä tutkimuksessa inklusion periaatteeseen, jäimme pohtimaan vastausta kaikkien lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen ja sen toteutumiseen. Olemme vahvasti sitä mieltä, että tulevaisuudessa varhaiskasvatus tarvitsee ammattilaisia, jotka tiedostavat lasten ja perheiden hyvinvoinnin

lisäksi sosiaalipedagogiikan merkityksen hyvinvoinnin osatekijänä. Varhaiskasvatuksen kuraattori voisi toimia verkostotyöntekijänä ja kehittää toimintaa lasten ja perheiden hyvinvoinnin asiantuntijana.

Halusimme työssämme nostaa näkyväksi hyvinvoinnin osatekijät ja lisäksi koimme tärkeäksi tuoda näkyväksi tietoa lapsen valpastumisjärjestelmästä ja reaktiivisuudesta. Nämä osa-alueet koemme erittäin tärkeäksi tiedostaa ja ymmärtää niiden merkitys juuri meneillään olevalla hetkellä, mutta myös lapsen tulevaisuutta ajatellen. Mietimme tässä myös yhteiskunnallista näkökulmaa. Ennaltaehkäisevän työn avulla pystytään keskittämään apu juuri siihen hetkeen ja mahdollisesti välttämään ongelmien kasaantuminen.

Halusimme työmme avulla myös tuoda näkyväksi lapsen lisääntyneitä tarpeita nykypäivänä. Lapset tarvitsevat yhä enemmän tukea tunteiden käsittelyssä ja tässä varhaiskasvatuksen henkilökunta on tärkeässä asemassa sekä lapsen että perheen näkökulmasta tarkasteltuna. Varhaiskasvatuksen kuraattori toimii lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemisen asiantuntijana ja muun henkilöstön tukena heidän kasvatustehtävässään. Tulevaisuutta ajatellen mietimme myös, että olisi tärkeää saada varhaiskasvatuksen kuraattorin työ näkyvämmäksi, jotta palvelu olisi matalalla kynnyksellä tarjolla kaikille sitä tarvitseville lapsille ja perheille. Aineiston keruussa kyselyihin vastannut henkilökunta toivoi myös, että varhaiskasvatuksen kuraattori olisi paremmin saatavilla, esimerkkinä henkilökunta nosti vanhempainillat. Näissä kuraattorin asiantuntijuus tavoittaisi kaikki perheet. Saatavuusongelmaan nähtiin myös ratkaisuna varhaiskasvatuksen kuraattoreiden palkkaamisen kaikkiin päiväkoteihin.

Tutkimuksen päätuloksista voidaankin todeta, että varhaiskasvatuksen kuraattori on tärkeä osa varhaiskasvatusikäisen lapsen ja hänen perheensä tukiverkoston. Tutkimus siis osoitti, että varhaiskasvatuksen kuraattoreita tarvittaisiin enemmän. Matala vastausprosentti kyselyihin ei kuitenkaan antanut niin laajaa näkemystä kuraattorin työhön ja sen tarpeellisuuteen varhaiskasvatuksessa, kuin odotimme. Vastauksista saamamme tieto kuitenkin lisäsi tietoa varhaiskasvatuksen kuraattorin tarpeellisuudesta ja varhaiskasvatusikäisten lasten lisääntyneestä tuen tarpeesta.

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia millä tavoin varhaiskasvatuksen sosionomin työ vaikuttaa varhaiskasvatuksen kuraattorin resurssitarpeeseen. Vastaavatko nämä kaksi työnkuvaa toisiaan vai löytyykö niistä eroavaisuuksia tehtävänimikkeen lisäksi.

14 Lähteet

Euroopan parlamentti. 2023. Mitä tekoäly on ja mihin sitä käytetään. Viitattu 13.3.2024.

https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/ex-pert/2020/9/story/20200827STO85804/20200827STO85804_fi.pdf

Feld, J. 2021. Vaka-blogi: Kuraattori osana varhaiskasvatuksen arkea. Blogikirjoitus. Kotka,

Viitattu 25.1.2024. <https://www.kotka.fi/2021/10/vaka-blogi-kuraattori-osana-varhaiskasvatuksen-arkea/>

Hallintolaki 434/2003. Viitattu 18.12.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Hedrenius S & Johansson S. 2016. Kriisituki. Ensiapua onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn. Helsinki: Tietosanoma, 2016.

Helsingin yliopisto. 2024. Tekoäly opetuksessa. Viitattu 13.3.2024. <https://teaching.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/tekoaly-opetuksessa>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jääskinen, A-M. & Pelliccioni, S. 2020. Mitä sä rageet? Lapsen ja nuoren tunnetaitojen tukeminen. Riika: Lastenkeskus ja kirjapaja Oy.

Järvinen, H-M. 2023. 50 vuotta taistelua koulussa tehtävän sosiaalityön puolesta. Talentia. 8/2023, 40-43.

Kananen, J, 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Juvenes print - Tampereen yliopistopaino oy.

Kiviluote, J. 2019. Tunteet ja käyttäytyminen hallintaan varhaiskasvatuksessa. Turku: JK-kustannus ja koulutus Oy.

Kivipelto, M & Saikkonen, P. 2018. Hyvinvointia niukkuudessa? Ekososiaalisen sosiaalityön mahdollisuus. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti.

Kumpulainen, K. Aronen, E. Ebeling, H. Laukkanen, E. Marttunen, M. Puura, K. & Sourander, A. 2016. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. E-kirja. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

- Kähkönen, S. 2018. Pienenkin lapsen osallisuuteen tulee panostaa. Superlehti.fi. Viitattu 18.1.2024. <https://www.superlehti.fi/tyoelama/ammattissa/pienenkin-lapsen-osallisuuteen-tulee-panostaa-lapsi-oppii-etta-hanen-mielipiteillaan-on-merkitysta-ja-etta-saa-olla-oma-tahto/>
- Laaksonen, V. 2022. Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lapsuus.ouka. 2024. Lapsen tunne-elämä ja tunnetaidot. Viitattu 10.4.2024. <https://lapsuus.ouka.fi/sujuva-arki/lapsen-tunne-elama-ja-tunnetaidot/>
- Laurea 2024. Opinnäytetyö ja valmistuminen. Viitattu 12.3.2024. https://laureauas.sharepoint.com/sites/studentFin_opinnaytetyojavalmistuminen/SitePages/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6.aspx#tutkimusluvut
- Leskisenoja, E. 2017. Positiivisen pedagogiikan työkalupakki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- MLL 2022. Tue lasta perheen kriisissä. Viitattu 30.12.2023. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/tue-lasta-perheen-kriisissa/>
- Mieli ry 2022a. Resilienssi auttaa selviytymään. Viitattu 22.12.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/resilienssi-auttaa-selviytymaan/>
- Mieli ry 2022b. Kriisi kuuluu elämään. Viitattu 30.12.2023. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/kriisit-kuuluvat-elamaan/>
- Mieli ry 2022c. Kriisistä kohti selviämistä. Viitattu 30.12.2023. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/nuorten-kriisit/kriisista-voi-selvita/>
- Mieli ry 2022d. Shokista uuteen alkuun. Viitattu 30.12.2023. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/shokista-uuteen-alkuun/>
- Mieli ry 2022e. Istunto1: Perustietoa traumaattisista kriiseistä. Viitattu 30.12.2023. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/harjoitukset/selma-oma-apuohjelma/istunto-1/>
- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Gaudeamus Oy.
- Nurmi, J-R., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2021. Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus.

Opetushallitus 2024. Lasten osallisuus. Viitattu 8.2.2024. [Lasten osallisuus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Opetushallitus. 2024. Tekoäly opetuksessa: Vinkkejä koulujen ja oppilaitosten johdolle. Viitattu 13.3.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Teko%C3%A4ly%20opetuksessa%20Vinkkej%C3%A4%20koulujen%20ja%20oppilaitosten%20johdolle_2.pdf

Pihlaja, P. & Viitala, R. 2019. Varhaiserityiskasvatus. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Perhepolku 2024. Varhaiskasvatus. Viitattu 9.2.2024. <https://perhepolku.fi/varhaiskasvatus/>

Pöyhönen, J & Livingston, H. 2020. Tunnetaitojen käsikirja. Karkkila: Kustannus Mäkelä Oy.

Saari, J., Taipale, S. & Kainulainen, S. 2013. Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita (toim.) Tampere: Juvenes Print Oy.

Sajaniemi, N., Suhonen, E., Nislin, M. & E.Mäkelä, J. 2019. Stressin säätely. Kehityksen, vuorovaikutuksen ja oppimisen ydin. Ps-kustannus.

Sinkkonen, J. & Korhonen, L. 2016. Pulassa lapsen kanssa. 2.painos. Kustannus Oy Duodecim.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 18.12.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

SPR 2022. Lapsen tai nuoren auttaminen kriisissä. Viitattu 30.12.2023. <https://www.punainenristi.fi/hae-apua-ja-tukea/henkinen-ensiapu/nain-autat-lastat-tai-nuorta-kriisitilanteessa/>

Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim 2018. Nuoruuden kehitys- Mitä tapahtuu pinnan alla? Viitattu 17.3.2024. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2018/8/duo14286>

Sydänliitto 2022. Resilienssi arjen voimavarana. Viitattu 29.12.2023. <https://sydan.fi/artikkeli/resilienssi-arjen-voimavarana>

Tampereen yliopisto. 2024. Tekoäly opetuksessa. Viitattu 13.3. 2024. <https://www.tuni.fi/tlc/suunnittelu/digipedagogiikka/tekoaly-opetuksessa/>

THL 2022. Lastensuojelun käsikirja, Lastensuojelu ja kriisityö. Viitattu 30.12.2023. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-kriisityo>

THL 2022a. Systeeminen toimintamalli lastensuojelussa. Viitattu 18.12.2023.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

THL 2022b. Voimavaralähtöiset menetelmät. Viitattu 22.12.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuvolatyon-sisallot-ja-menetelmat/voimavaralahtoiset-menetelmat>

THL 2022c. Dialogisuus ja ratkaisukeskeisyys. Viitattu 22.12.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/yksilotyoskentely/dialogisuus-ja-ratkaisukeskeisyys>

Tissari, T. 2024. Varhaiskasvatuksen kuraattorin haastattelu. 17.1.2024. Teams.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vanhempainliitto 2024. Varhaiskasvatuksen hyvinvointityö. Viitattu 9.2.2024. <https://vanhempainliitto.fi/vanhempainliiton-toiminta/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-hyvinvointityo/>

Varhaiskasvatustalaki 540/2018. Viitattu 22.12.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 22.12.2023. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022b. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa. Viitattu 19.2.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8931215>

Väliaho, P. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Luentodiat 25.1.2023. Laurea-Ammattikorkeakoulu.

XAMK 2024, Sosionomi (AMK), kouluhyvinvointi ja kuraattorityö, Viitattu 5.2.2024.

<https://www.xamk.fi/koulutukset/kouluhyvinvointi-ja-kuraattorityo/>

15 Liitteet

Liite 1: Varhaiskasvatusta ohjaavat sopimukset ja lainsäädäntö	49
Liite 2: Kyselylomakkeet	55
Liite 3: Opinnäytetyö sopimus	56
Liite 4: Saatekirje huoltajille	58
Liite 5: Saatekirje henkilökunnalle.....	59
Liite 6: Tutkimuslupapäätös	60

Liite 1: Varhaiskasvatusta ohjaavat sopimukset ja lainsäädäntö

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat

- Suomen perustuslakiin 731/1999
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Varhaiskasvatustalakiin 540/2018
- Varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen 753/2018
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin 2022

Muita varhaiskasvatuksen järjestämisessä huomioon otettavia sopimuksia tai lakeja

- Euroopan ihmisoikeussopimus
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus
- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista
- YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista
- YK:n kestävän kehityksen tavoitteet
- Tasa-arvolaki 609/1986
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
- Laki lasten kanssa työskentelevän rikostaustan selvittämisestä 504/2002
- Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista 1503/2016

Liite 2: Kyselylomakkeet

Kysely lapsen huoltajille

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSexbMlAOB-BoNn1M23xAQGf9jhnaD8Alko8uUD0lKZqGdR0PPg/viewform?usp=sharing>

KYSELY LAPSEN HUOLTAJALLE

Kysely lapsen huoltajalle/huoltajille.

msibakow@gmail.com [Vaihda tiliä](#)

 Ei jaettu

*** Pakollinen kysymys**

Oletteko tietoisia, että varhaiskasvatuksessa on käytössä kuraattorin palveluita? *

Kyllä

Ei

Onko teillä ollut tarvetta tämän tyyppiselle palvelulle? *

JOS VASTASIT EI, VOIT LOPETTAA KYSELYYN VASTAAMISEN. KIITOS AJASTASI. MUUSSA TAPAUKSESSA TOIVOISIMME, ETTÄ JATKAT KYSELYYN VASTAAMISTA.

Kyllä

Ei

Millaisissa asioissa lapsenne/perheenne on käyttänyt varhaiskasvatuksen kuraattorin palveluita?

Oma vastauksesi _____

Oletko kokenut kuraattorin palvelut hyödylliseksi jo varhaiskasvatusikäiselle lapselle?

Oma vastauksesi _____

Kysely varhaiskasvatuksen henkilöstölle

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf3i5CNh0ZCZokAlfCaFrdLGkm3hhtchQK-pabXT2F6-BNQ4tQ/viewform?usp=sharing>

KYSELY VAKA HENKILÖSTÖLLE

Kysely varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

msibakow@gmail.com [Vaihda tiliä](#)

 Ei jaettu

*** Pakollinen kysymys**

Kuinka suuressa yksikössä työskentelet? *

alle 100 lasta

101-150 lasta

yli 150 lasta

Mitä työnkuvaa teet varhaiskasvatuksessa? *

Varhaiskasvatuksen opettaja

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Yksikön esihenkilö

Muu: _____

Minkä ikäisten lasten kanssa työskentelet? *

Vastausvaihtoehtoja voi olla useampi.

0-3 vuotiaat

4 vuotiaat

5 vuotiaat

6 vuotiaat

Toimiiko yksikössänne oma nimetty varhaiskasvatuksen kuraattori? *

Jos yksikössänne ei toimi varhaiskasvatuksen kuraattori voit lopettaa vastaamisen tähän. Kiitämme ajastanne!

Kyllä

Ei

Oletko tehnyt yhteistyötä varhaiskasvatuksen kuraattorin kanssa liittyen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin? Yhteistyöllä tarkoitamme kaikkia yhteistyömuotoja konsultaatiosta tapaamisiin.

Oma vastauksesi

Jos vastasit edelliseen kyllä, millaisissa tilanteissa olet tehnyt yhteistyötä varhaiskasvatuksen kuraattorin kanssa?

Oma vastauksesi

Entä oletko tehnyt yhteistyötä varhaiskasvatuksen kuraattorin kanssa liittyen muutaman lapsen tai lapsiryhmän tarpeisiin? Yhteistyöllä tarkoitamme kaikkia yhteistyömuotoja konsultaatiosta tapaamisiin.

Oma vastauksesi

Jos vastasit edelliseen kyllä, millaisissa tilanteissa useampi lapsi on tarvinnut kuraattorin palveluita?

Oma vastauksesi

Koetko, että palveluita tarvitaan enemmän yksittäisen lapsen kohdalla vai isompaa lapsiryhmää koskevilla asioilla?

Oma vastauksesi

Millaisia vinkkejä olet saanut kuraattorilta käytännön työhön?

Oma vastauksesi

Koetko kuraattorin saatavuuden tärkeäksi varhaiskasvatuksessa, entä miten kehittäisit yhteistyötä varhaiskasvatuksen kuraattorin kanssa?

Oma vastauksesi

Koetteko lasten tarpeiden erityispalveluihin

- kasvaneen
- pysyneen samana
- vähentyneen viimeisten viiden vuoden aikana?

Kysely varhaiskasvatuksen kuraattorille

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdom_C1kWXMH-auVMlzX-qQOra4R2QgQVnb28sRNqIQuD8nhXA/viewform?usp=sharing

Nimetön lomake

Kysely varhaiskasvatuksessa toimivalle kuraattorille.

msibakow@gmail.com [Vaihda tiliä](#)

 Ei jaettu

Onko sinulla varhaiskasvatuksen kuraattorina yksi vai useampi varhaiskasvatusyksikkö vastuullasi entä millaiseksi koet varhaiskasvatuksen kuraattorin työn?

Oma vastauksesi

Kuinka usein olet fyysisesti paikalla varhaiskasvatusyksikössä? Tarpeen vaatiessa vai onko sinulla tietyt kiinteät päivät?

Oma vastauksesi

Minkä ikäiset lapset tarvitsevat eniten kuraattorin palveluita varhaiskasvatuksessa?

Oma vastauksesi

Millaisissa asioissa varhaiskasvatuksessa kuraattorin palveluita käytetään, entä työskenteletkö enemmän yksittäisten lasten vai koko ryhmän kanssa?

Oma vastauksesi

Millaisia menetelmiä sinulla on varhaiskasvatuksen kuraattorina käytössäsi, miten työsi näyttäytyy varhaiskasvatusympäristössä?

Oma vastauksesi

Ketkä ovat varhaiskasvatuksen kuraattorin yhteistyökumppanit?

Oma vastauksesi

Koetko työsi varhaiskasvatuksen kuraattorina merkitykselliseksi, entä miten kehittäisit työtäsi varhaiskasvatuksessa, jos siihen olisi mahdollisuus?

Oma vastauksesi

Mitä toivoisit tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen kuraattorina toimimisesta?

Oma vastauksesi

Liite 3: Opinnäytetyö sopimus

LAU REA	AMMATTIKORKEAKOULU University of Applied Sciences	Opinnäytetyösopimus
Tämä opinnäytetyösopimus (jäljempänä Sopimus) on tehty seuraavien sopijapuolten välillä:		
1 Sopijapuolet		
Opiskelija/Opiskelijat (jäljempänä "Opiskelija" / "Opiskelijat")		
Nimi	Mari Hietaranta- Määttä, Taru Oja Petra Stenberg Marjo Sibakow	
Sähköpostiosoite	mari.hietaranta-maatta@student.laurea.fi taru.oja@student.laurea.fi petra.stenberg@student.laurea.fi marjo.sibakow@student.laurea.fi	
Yhteistyötaho (jäljempänä "Yhteistyötaho")		
Organisaatio	Kotkan kaupungin varhaiskasvatus	
Yhteyshenkilö ja tehtävänimike	Pia Eskola, kehittämissuunnittelija	
Yhteyshenkilön puhelinnumero	040 546 4279	
Yhteyshenkilön sähköpostiosoite	pia.k.eskola@kotka.fi	
Opiskelija ja Yhteistyötaho jäljempänä yhdessä Sopijapuolet ja erikseen Sopijapuoli.		
2 Opinnäytetyön alustava aihe		
Opinnäytetyö tehdään aiheesta:		
Varhaiskasvatuksen kuraattori, lasten hyvinvointia tukemassa.		
Lyhyt kuvaus Opinnäytetyön toteutuksesta, tavoitteesta ja aikataulusta		
Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, pohtia ja analysoida saadun tiedon perusteella varhaiskasvatuksen kuraattorin työtä ja sen hyödyllisyyttä moniammatillisessa työyhteisössä. Toivomme opinnäytetyön avulla saavamme näkyväksi varhaiskasvatuksen kuraattorin työtä ja sen tarpeellisuutta varhaiskasvatuskäisen lapsen kasvussa ja kehityksessä ja tämän perheen tukemisessa. Lisäksi haluamme tuoda opinnäytetyön avulla esille varhaisen puuttumisen hyötyjä kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren elämässä ja hyvinvoinnissa. Haastattelut ja kyselyt toteutetaan loka-marraskuun aikana 2023. Alustava aikataulu on saada opinnäytetyö valmiiksi keväällä 2024.		

3 Opinnäytetyön ohjaus ja Yhteistyötahon Tausta-aineisto

Laurea-ammattikorkeakoulu vastaa Opinnäytetyön kokonaisohjauksesta ja -arvioinnista. Selvyyden vuoksi todetaan, että Laurea eivätkä sen ohjaajat vastaa Opinnäytetyön toteuttamisesta.

Laurea-ammattikorkeakoulun puolesta Opinnäytetyötä ohjaa:

Opinnäytetyön ohjaaja(t)	Ari Heikkinen
Opinnäytetyön ohjaajan tehtävänimike	Lehtori

Yhteistyötaho sitoutuu antamaan Opiskelijan käyttöön kaikki Opinnäytetyön tekemiseen tarvittavat tiedot ja seuraavat aineistot (Tausta-aineisto) sekä ohjaamaan Opiskelijaa seuraavasti:

Luovutettava Tausta-aineisto sekä Yhteistyötahon ohjaus:
(Yleisten ehtojen mukaisesti kuvattuna Tausta-aineisto tarkoittaa Opinnäytetyön ulkopuolella Yhteistyötahon aikaansaamia tietoja, ideoita, patenteja, keksintöjä, menetelmiä, ratkaisumalleja, laitteita, aineita tai tietokoneohjelmia, niitä kuvaavia dokumentteja ja teknisiä raportteja, valokuvia kirjallisia- ja taiteellisia teoksia ja niihin liittyviä Immateriaalioikeuksia yms., jotka Yhteistyötaho omistaa tai joihin tällä on oikeus myöntää käyttöoikeuksia ja jota Opinnäytetyön tekijä hyödyntää Opinnäytetyön tekemisessä.)

Haastatteluiden mahdollistaminen ja kyselylomakkeiden jakaminen/sähköisen kyselyn linkin jakaminen.

4 Opinnäytetyön julkisuus

Arvioitava Opinnäytetyö on aina julkinen, ellei se ole julkisuus- tai muun lain nojalla ole salassa pidettävä. Rehtorin päätöksen (tj. 47/2006 21.3.2006) mukaisesti Laurea-ammattikorkeakoulussa julkaistut opinnäytetyöt ovat julkisia.

"Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt ovat julkisia asiakirjoja. Opinnäytetyö on korkeakoulututkimuksen osa, jonka tulee olla avoimesti arvioitavissa. Julkisuudella taataan opinnäytetyön objektiivinen ja tasapuolinen arviointi. Opinnäytetyötä voidaan pitää salaisena niin pitkään, kun se on kesken. Hyväksytyt opinnäytetyöt ovat julkisia heti sen jälkeen, kun opinnäytetyö on arvioitu. Tätä asiaa ei voi sopimuksella muuttaa. Jos opinnäytetyön yhteydessä syntyy informaatiota, jota ei voi julkaista, tämä on opiskelijan ja opinnäytetyön toimeksiantajan välinen asia. Salaiseksi julistettava tieto ei voi olla osa opinnäytetyötä eikä ammattikorkeakoulu voi sitä arvioida."

5 Opinnäytetyön, Tulosten ja Tutkimusaineiston oikeudet

Opinnäytetyön, Tulosten sekä Tutkimusaineiston tekijänoikeudet sekä muut Immateriaalioikeudet kuuluvat Opiskelijalle.

Jos Opiskelija on osallisena keksinnössä, joka patentoidaan, mainitaan hänet yhtenä keksijöistä.

Liite 4: Saatekirje huoltajille

Hei lasten huoltaja/huoltajat!

Tervetuloa vastaamaan opinnäytetyöhömmme liittyviin kysymyksiin!

Kyselyn on tehnyt neljä varhaiskasvatuksen sosionomi-opiskelijaa Laurea Ammattikorkeakoulusta.

Osallistumalla tähän kyselyyn olet mukana mahdollistamassa, että saamme mahdollisimman kattavaa tietoa varhaiskasvatuksen kuraattorin työstä lasten ja huoltajien hyvinvoinnin tukijana.

Toivoisimme, että sinulla olisi muutama minuutti aikaa lyhyen kyselyn vastaamiseen.

Kysely on täysin anonyymi, emmekä kerää siinä henkilötietoja.

Siirry kyselyyn:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSexbMIAOBBn1M23xAQGf9jhnaD8Aiko8uUD0lKZqGdR0PPg/viewform>

|

Lämmin kiitos ajastanne!

Liite 5: Saatekirje henkilökunnalle

Hei lasten kanssa työskentelevä henkilöstö!

Tervetuloa vastaamaan opinnäytetyöhömmme liittyviin kysymyksiin!

Kysely on osoitettu Pihkoon (Ketut, Karhut ja Viiriäiset-ryhmät), Tavastilan (Menninkäiset ja Maahiset-ryhmät) ja Otsokallion (Mesikämmenet-ryhmä) henkilöstölle.

Kyselyn on tehnyt neljä varhaiskasvatuksen sosionomi-opiskelijaa Laurea Ammattikorkeakoulusta.

Osallistumalla tähän kyselyyn olet mukana mahdollistamassa, että saamme mahdollisimman kattavaa tietoa varhaiskasvatuksen kuraattorin työstä lasten ja huoltajien hyvinvoinnin tukijana.

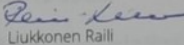
Toivoisimme, että sinulla olisi muutama minuutti aikaa lyhyen kyselyn vastaamiseen.

Kysely on täysin anonymi, emmekä kerää siinä henkilötietoja.

Siirry kyselyyn: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf3i5CNhOZCZokAlfCaFrdLGkm3hhtchQKpabXT2F6-BNQ4tQ/viewform>

Lämmin kiitos ajastanne!

Liite 6: Tutkimuslupapäätös

KOTKAN KAUPUNKI	Viranhaltijapäätös	Sivu 1 / 2
Varhaiskasvatusjohtaja		
Kaupunginjohtajan alaiset toiminnot	10.11.2023 / 645	
Varhaiskasvatuksen vastuualue		
D/4521/13.02/2023		
Tutkimuslupa / Marjo Sibakow, Mari Hietaranta-Määttä, Taru Oja ja Petra Stenberg		
Valmistelija	Palveluasiantuntija Suvi Tohmo suvi.tohmo@kotka.fi	
Päätöspäätökset	Laurea ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Marjo Sibakow, Mari Hietaranta-Määttä, Taru Oja ja Petra Stenberg hakevat Kotkan varhaiskasvatuksesta tutkimuslupaa opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta varten. Tutkimuksen nimi on: Varhaiskasvatuksen kuraattori lasten ja huoltajien hyvinvointia tukemassa. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen. Aineisto kerätään sähköisten kyselyjen ja haastattelun keinoin. Tutkimus kohdistuu varhaiskasvatuksen henkilökuntaan ja huoltajiin. Kyselyt ovat anonyymeja. Tutkimuksessa halutaan selvittää varhaiskasvatuksen kuraattorin merkitystä lapsen ja huoltajien hyvinvoinnin tukemisessa. Tutkimuslupahakemus on käsitelty varhaiskasvatuksen johtoryhmässä 7.11.2023 59.	
Päätös	Tutkimuslupa hyväksytään. Varhaiskasvatusjohtaja Liukkonen Raii	
Toimeenpano / ote	Marjo Sibakow, Mari Hietaranta-Määttä, Taru Oja ja Petra Stenberg	
Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä Liukkonen Raii, varhaiskasvatusjohtaja		